

RUTES

AMAGADES DE MALLORCA

SERRA DE TERNELLES

II. Pla de les Mates Velles - Pollença

50

ITINERARIO

COBERTA: La Serra de Ternelles (fons llunyà) vista des de la carretera, poc abans d'arribar aquesta a Pollença. Aquí més prop, a la dreta, un tros de la falda del Puig de Maria.

(Ve del fascicle anterior n.º 49)

“Al poco tiempo fue a habitarla el Er. Juan Moner, el cual se dedicaba a hacer cestos, alpargatas de cáñamo y otros trabajos por el estilo, propios del ermitaño, a fin de aprovechar

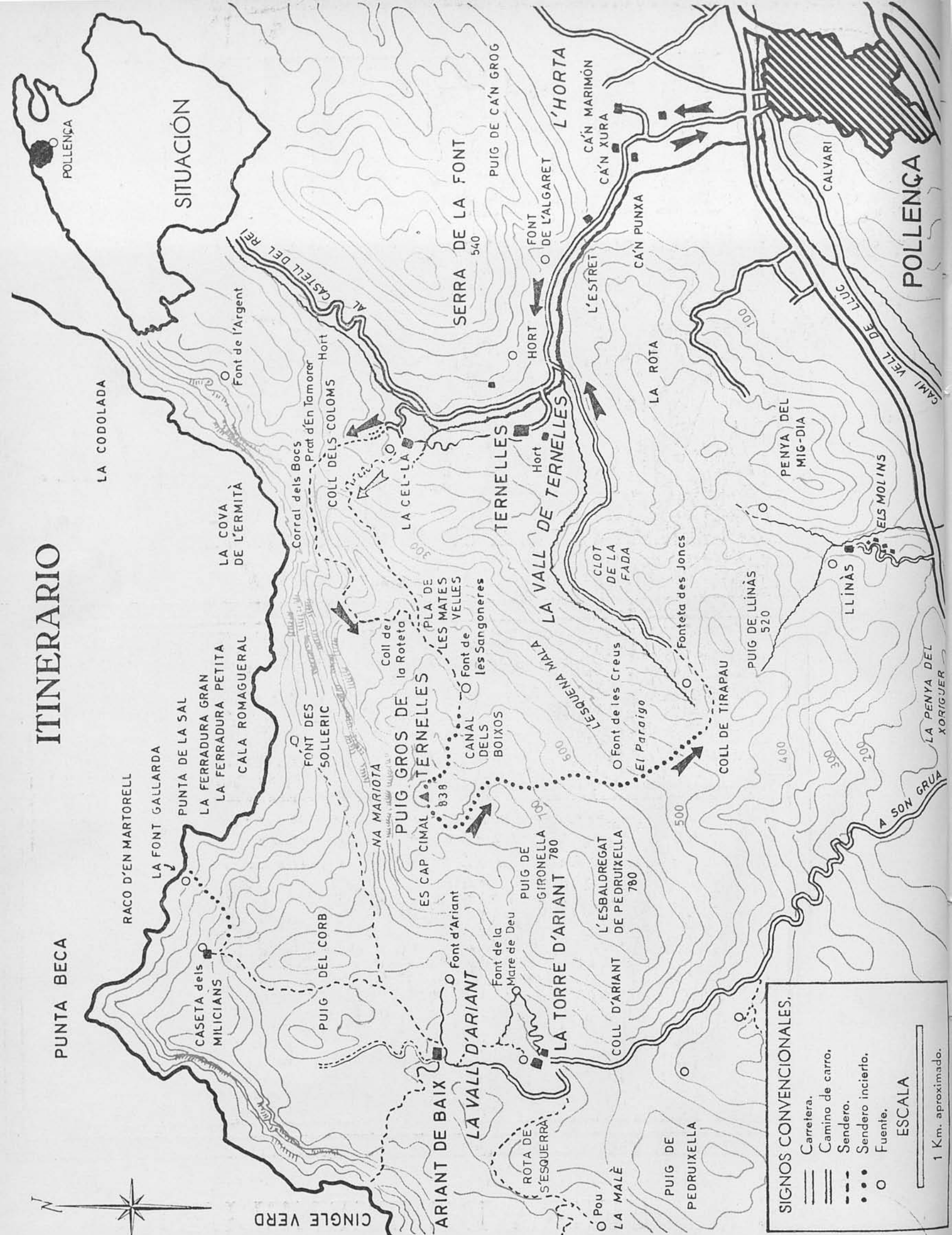
(Segueix a la contracoberta posterior)

SIGNOS CONVENCIONALES.

- Carretera.
- Camino de carro.
- Sendero.
- Sendero incierto.
- Fuente.

ESCALA

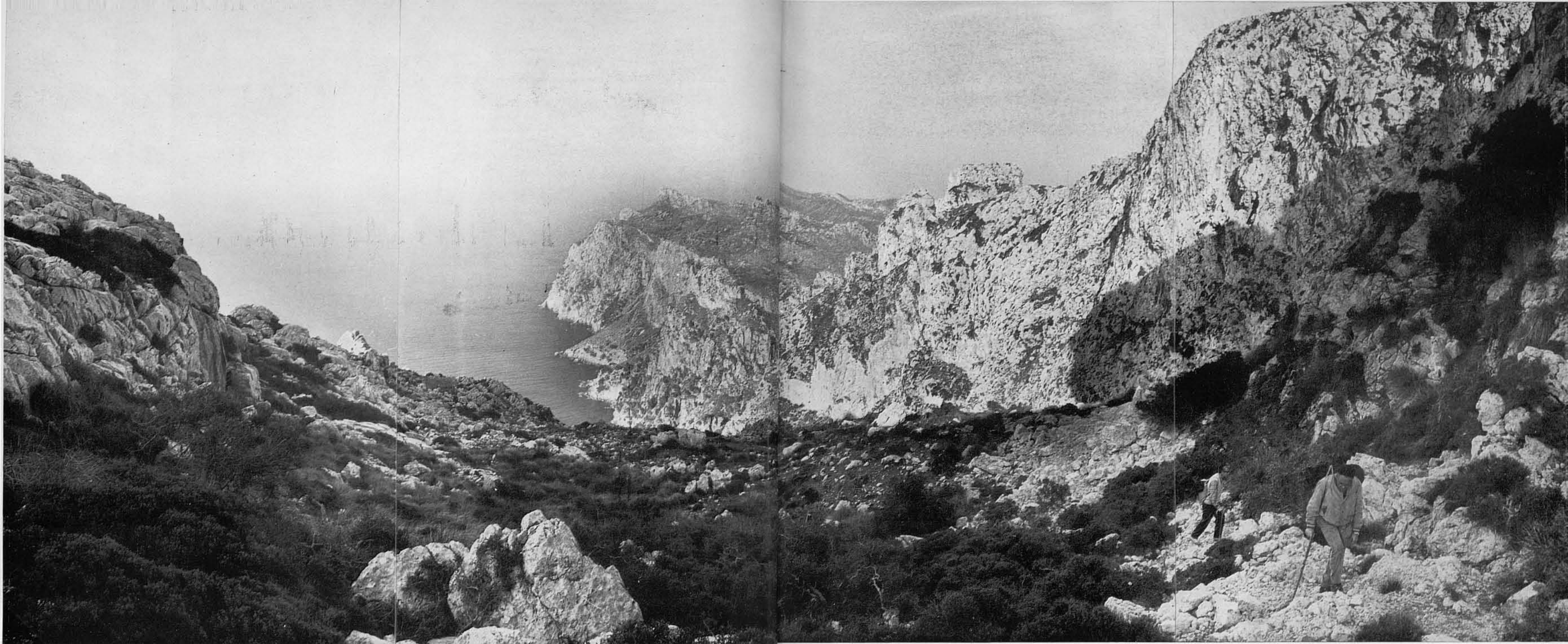
1 Km. aproximado.

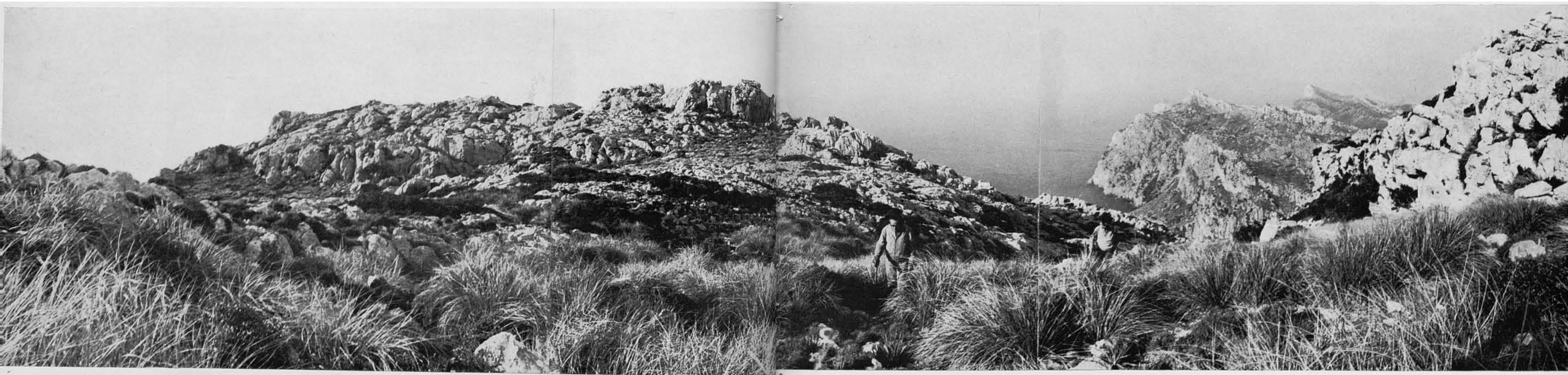
(Continuació del fascicle anterior)

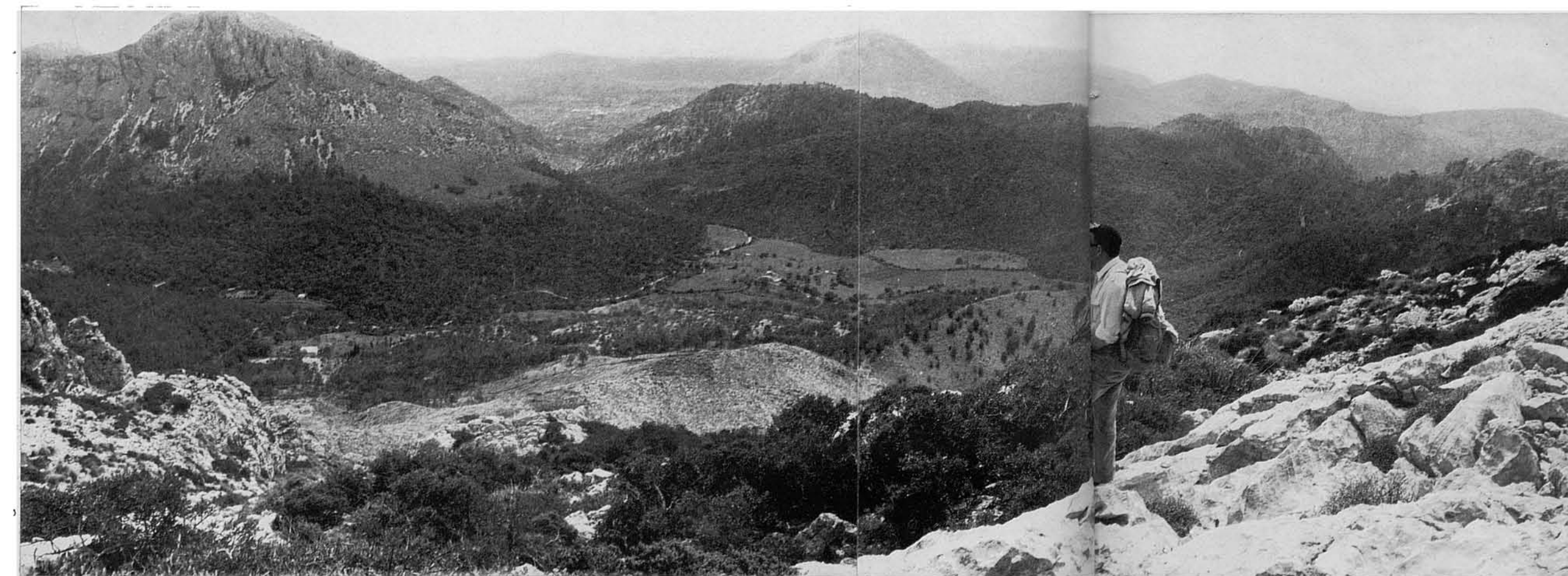
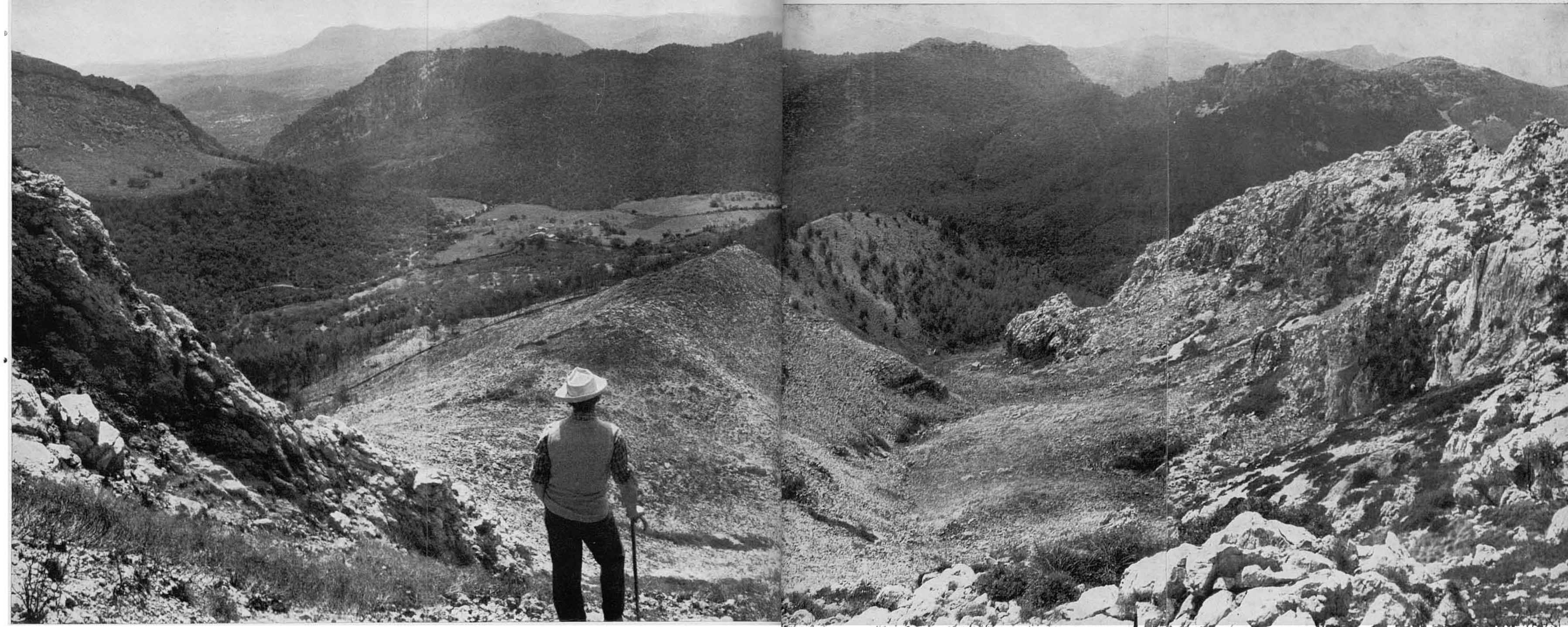
60... oferim aquesta nova vista del comellar pel que hem pujat, que mostra el pendent coster estimbant-se cap a la feresta fenadura, que, poc més avall, es precipita damunt la mar. Aquí, més prop, les rossegueres que hem travessat; més avall, a la dreta, il.luminada pel sol, la paret espadada pel peu de la qual puja atracat el caminó; al fons, la Serra del Castell, al final llunyà de la qual es veu el rocam cimaller on estigué el Castell del Rei.

61-62. Estam ara travessant el Coll de la Roteta i arribant al Pla de les Mates Velles. En la fot. n. 61, al centre-dalt del seu tercer cos, es veu una roca ampla i de cúspide plana, que remata l'espadat. Des del mateix caire damunt d'ell, al costat d'aquella roca, es varen prendre les fots. nn. 65 i 66, tot efectuant la variant de pujada damunt la Serra de Ternelles directament des de La Cella.

Interrompim aquí, tot arribant al Pla de les Mates Velles, la descripció normal de la nostra marxa en aquesta ruta, per referir-nos breument a la dita variant.

63-64. Consisteix aquesta en pujar directament des de La Cella pel vessant sud de la serra, sense passar pel Coll dels Coloms, ni, per consegüent, pel coster marítim que fins ara fa poc hem trespicat. No hi ha dubte de que per la part de la mar la pujada és més interessant i espectacular; però opinam que és útil el conèixer l'existència d'aquesta altra pujada des de La Cella, perquè, a més d'afegir una variant al circuit de la serra de Ternelles, no està manca d'interés, i, en cas necessari, pot acurçar molt el camí ja sia convenient per pujar-hi o per devallar dels cims. Per la seva part, aquest és el camí que pels seus usos utilitzen els de la possessió.

Per darrere de La Cella, i pujant el pelat coster que es veu aquí a l'esquerra darrera del descendent roquissar, hi ha un caminó (?) mig esborrat, que condueix al replà contigu al Pla de les Mates Velles. Al gràfic de l'itinerari ha quedat indicat amb una fletxa blanca.

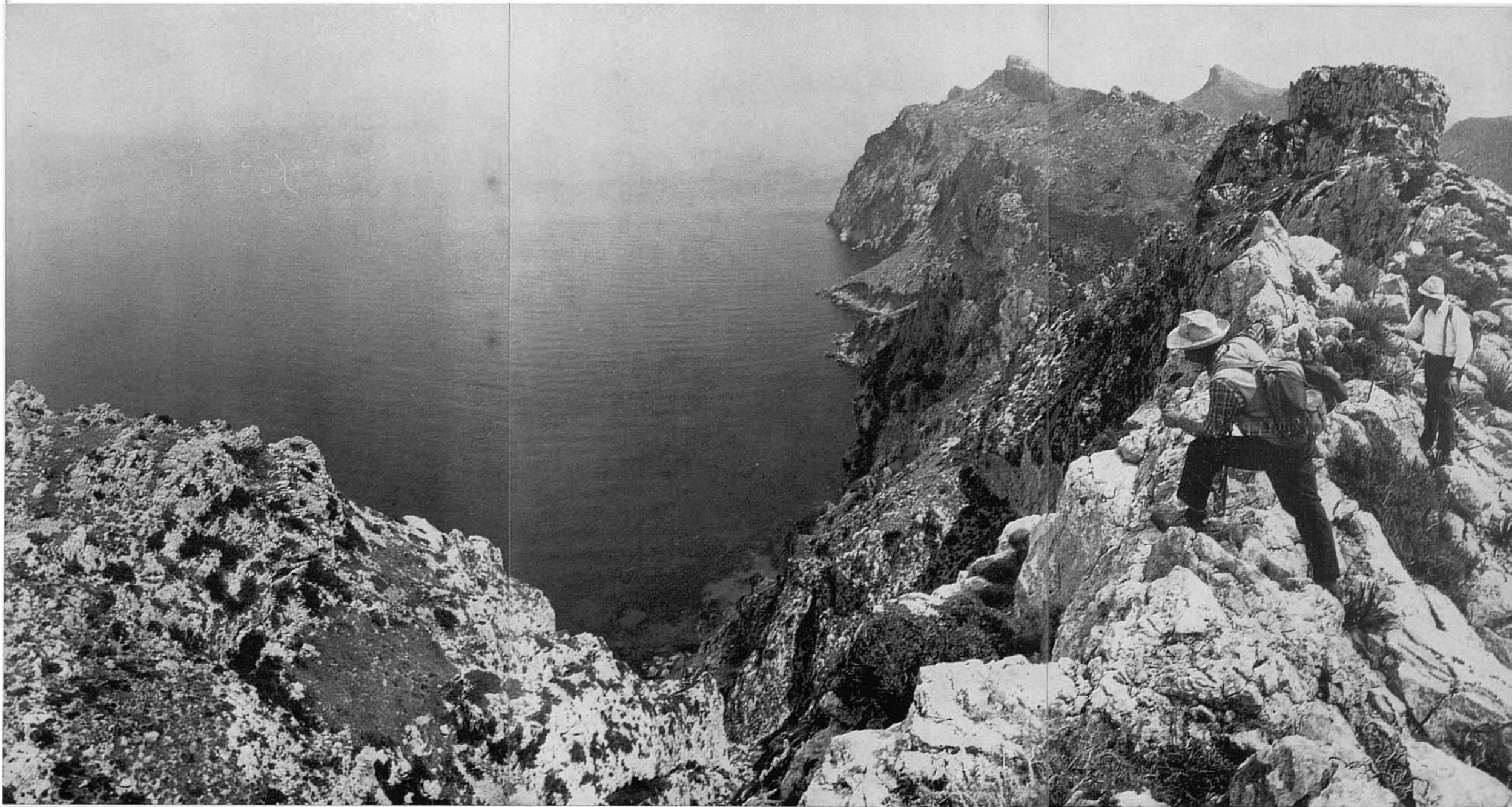
Des d'aquest caminó, ja assolida bastanta altura, es veu d'aquesta manera la vall de Ternelles, entre la qual i la serra hi ha aquest insospitat tálveg, invisible si no és des d'aquí, dins el qual fa el seu desguàs la barrancada de la Font de les Sangoneres.

Clarament s'adverteix en aquestes vistes que L'Estret, entre la Serra de la Font i La Rota, és l'única entrada normalment possible a la vall de Ternelles.

65-66. Pujant damunt la serra de Ternelles per aquesta altra variant —o retrocedint per les crestes des del Pla de les Mates Velles— s'assoleix la part superior de les parets espadades, pel peu de les quals va cenyit el caminó que nosaltres hem seguit pel vessant marítim (vegi's fots. n. 45-46 i 60-62), ja damunt les quals estant, es veu així aquella barrancada.

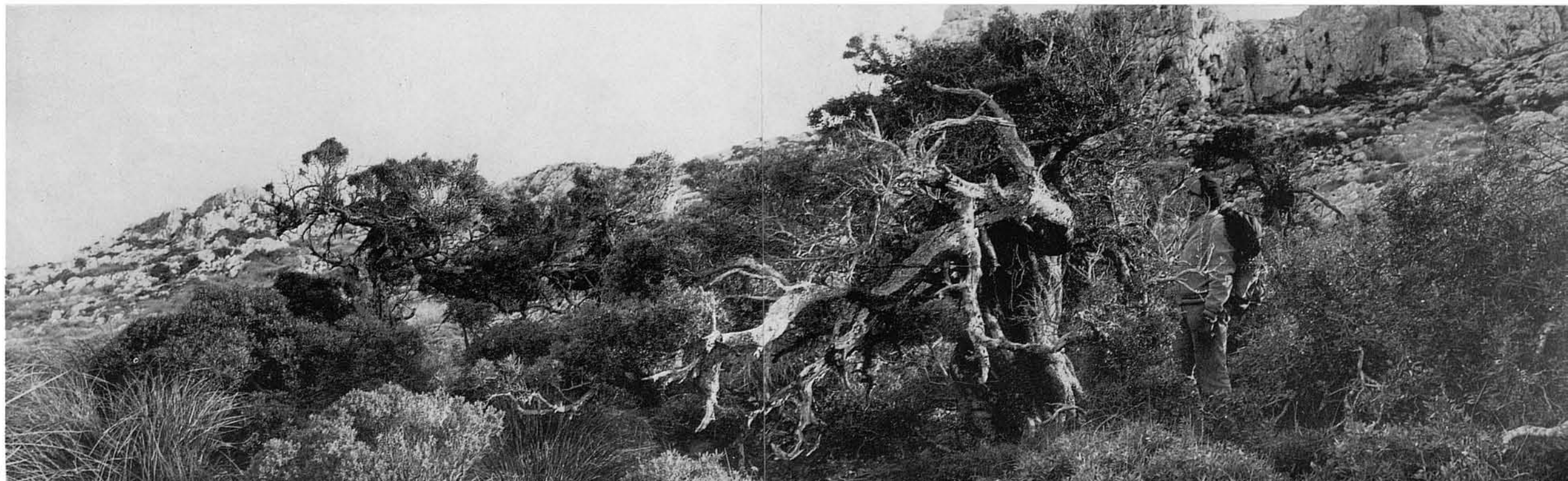
La carena superior d'aquestes parets assoleix una cota de més de 500 metres damunt la mar, mar que des d'aquí es veu, quasi en perspectiva vertical, allà al fons.
Com en totes les vistes preses des d'aquestes altures en direcció nord-est, la Serra del Castell apareix com si fos una continuació —que en realitat ho es geològicament— de la de Ternelles. En el seu final, sempre molt visible i destacat, el penyal que serveix de base a les ruïnes del que fou Castell del Rei.

Tot continuant, després de la interpolació de la dita variant de pujada frontal damunt la serra de Ternelles des de La Cella, la descripció normal de la nostra marxa en aquesta Ruta, ja passat el Coll de la Roteta, arriban al...

67-68... Pla de les Mates Velles, així anomenat per haver-hi aques's corpulents i vells exemplars de mata. Des d'aquest pla es veu allà dalt, centre, la cúspide principal del Puig Gros de Ternelles amb els seus 838 metres d'altària.

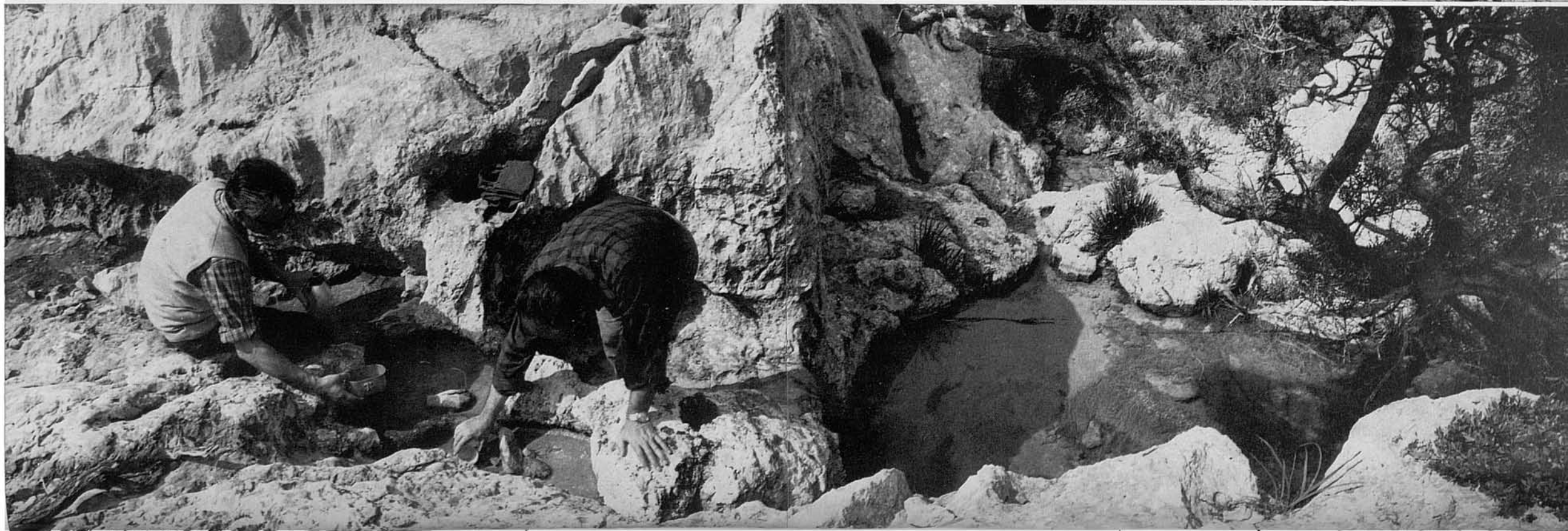

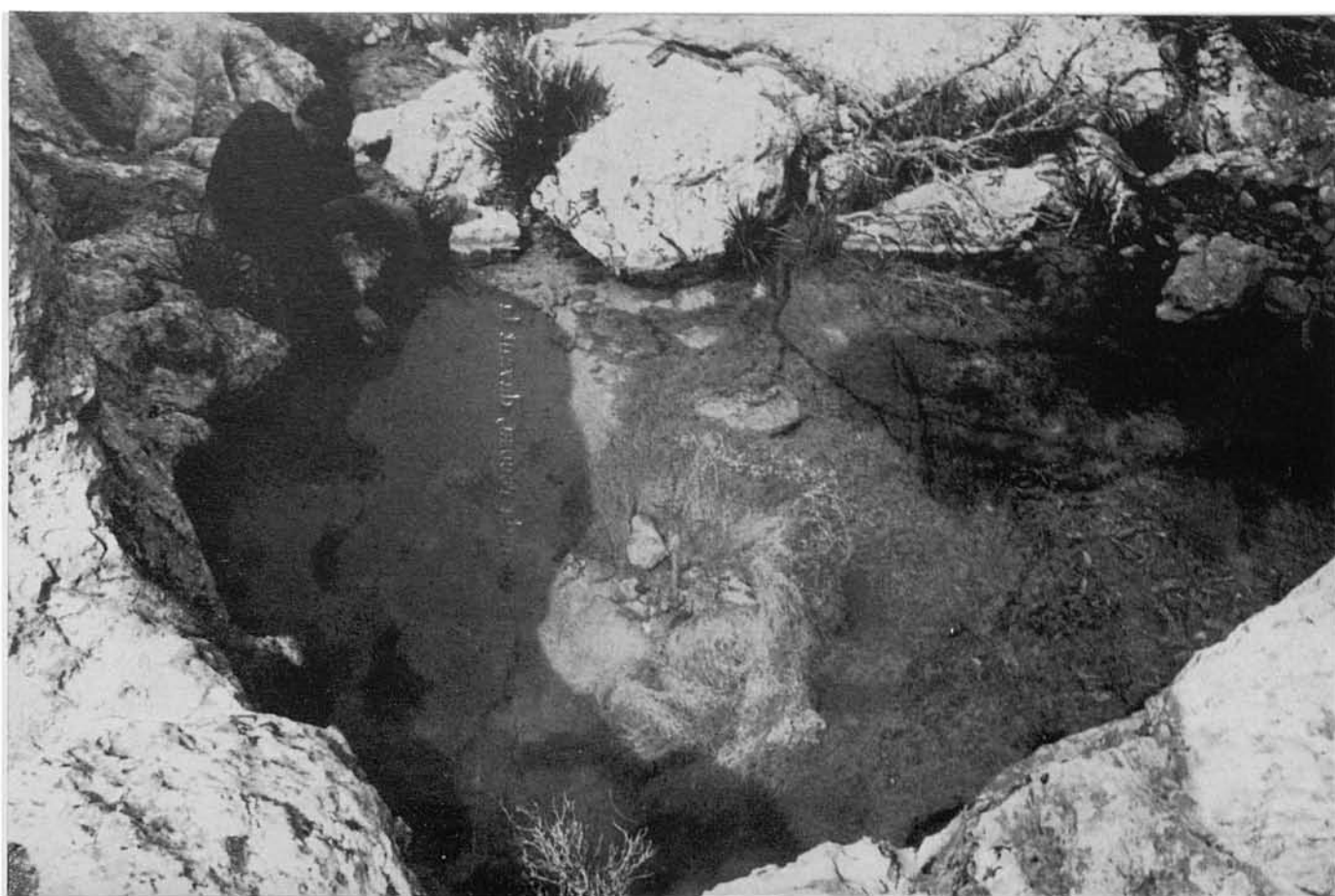
69-70. Des del Pla de les Mates Velles s'arriba a un altre replà contigu, el qual es mostra aquí en vista retrospectiva. Hi ha entre l'un i l'altre un tros de antic camí acondicionat amb pedres, bocí de camí que mostra la fot. n. 69.

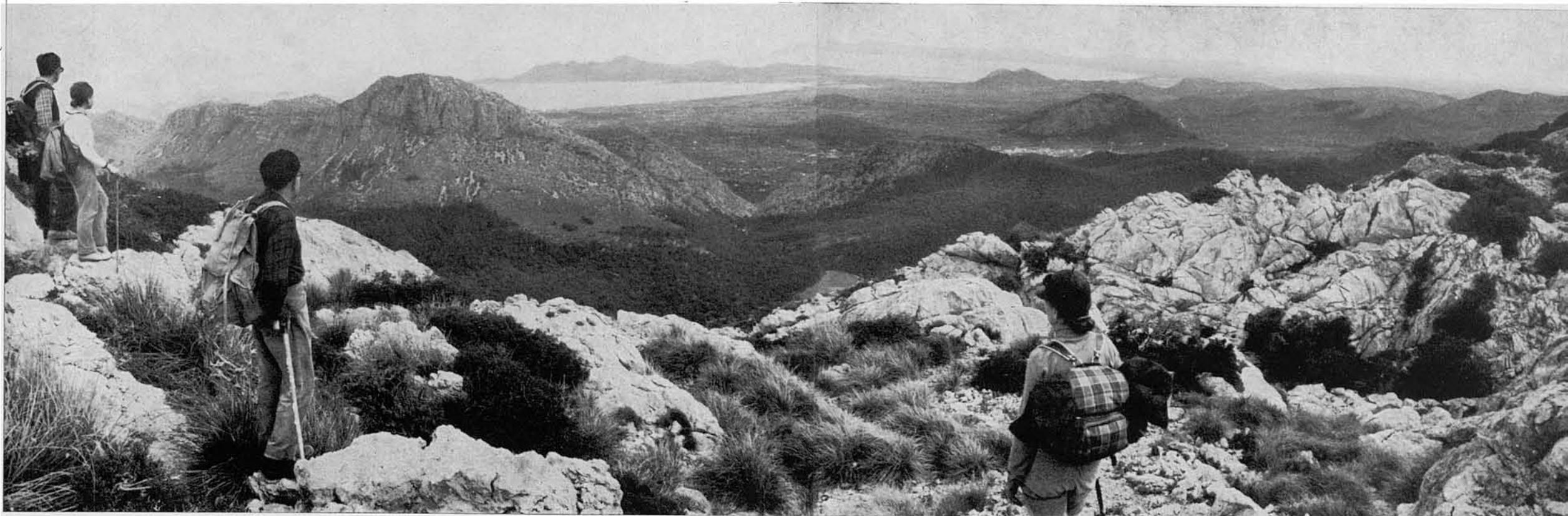
71-72. Poc més enllà està la Font de les Sangoneres. Es troba dins el mateix llit de la línia de desguàs del Canal dels Boixos, al costat d'un tros del camí arreglat amb pedres que s'interna pel dit canal.

73-74. Aquest fontinyol, que consisteix en una exudació de les roques...

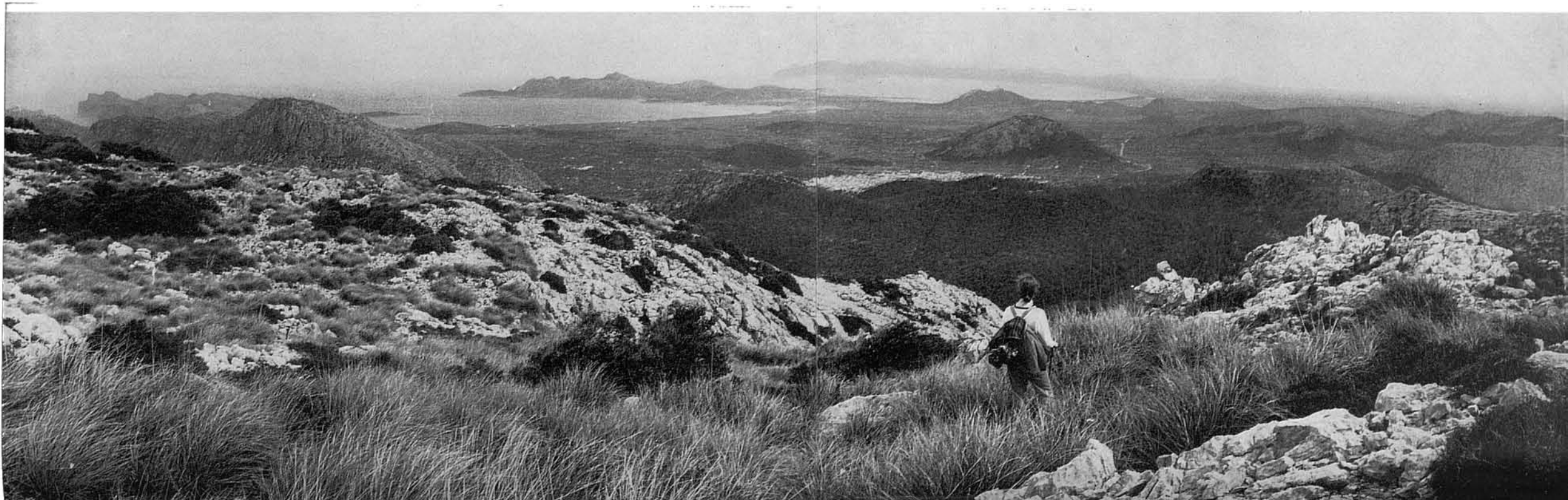

...i té un petit gorg contigu baix un graó del tàlveg, pot passar inadvertit, si no se coneix la seva exacta situació. Si és a l'estiu, el delatarà una colònia de narcisos (*Leuconium aestivum?*) que creix al seu costat en el mateix tàlveg, aprofitant l'humitat de les exudacions que així mateix formen el fontinyol.

75-78. El camí (?) segueix al llarg del Canal dels Boixos, ja a la vista immediata de la cúspide principal de la serra, que es veu a la dreta d'una gran raconada rocosa, davant la qual s'interrompeix el canal.

Des de damunt el marge esquerre d'aquest canal s'assoleixen extenses i inèdites vistes damunt la zona de Pollença, amb la pròpia ciutat allà abaix, i, més al lluny, les badies de Pollença i Alcúdia.

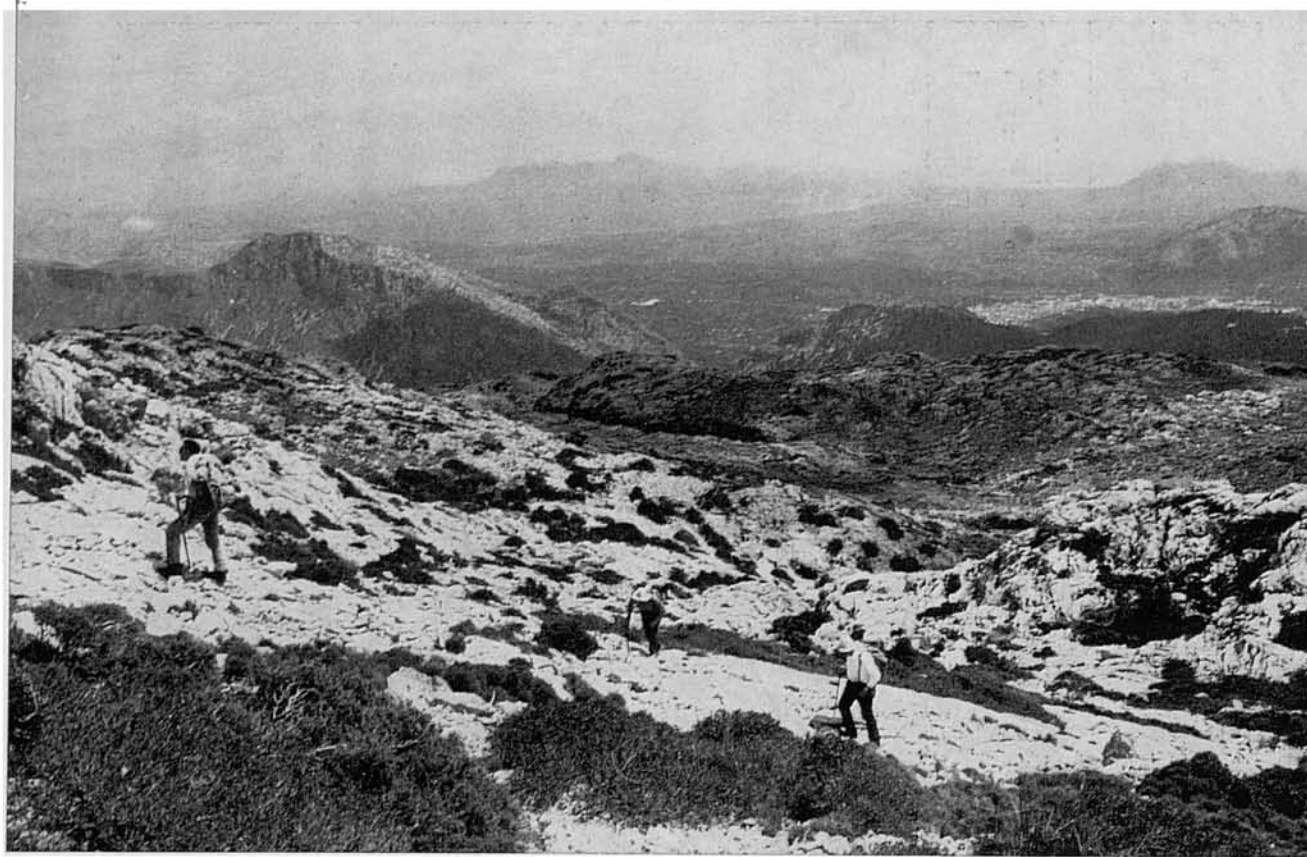

79-82. Per la dreta de la alludida raconada rocosa, que tanca el pas al front amb un insalvable graó, i molt prop d'ella, puja el vell camí solament visible en qualque bocí,...

83-84. ...sortejant eterns i nus roquedals, fendides i esqueixades calisses estranyament esculpides per dures intempèries al llarg d'incontables milenis. Allí prop, a la dreta, està la cúspide principal, que s'ha d'aconseguir escalant el coster en una fatigosa empitada final. Val, tanmateix, la pena; i, ja a dalt,...

85. ...la vista que s'assoleix des d'allà compensa per qualsevol fatigues i suors passats per aconseguir-la. Paorosos precipicis d'inaccessibles i esqueixats roquissars s'estimben vers la vorera marítima, de tanta elevació, que produeix calfred guaitar al seu caire. Allá abaix, en direcció oest, la rocosa i solitària zona d'una retallada costa que s'interna dins l'aigua mitjançant la proa de Punta Beca. I damunt ella, la tan coneguda —i anyorada— miranda de la Caseta dels Milicians en el confí llunyà de l'idíllica vall d'Ariant. I aquí, més prop, i en totes direccions, la solemnitat d'uns petris paratges, que en la seva soledat, silenci i perenne quietud donen la ferma sensació d'una immutabilitat quasi eterna.

En l'ocasió d'aquesta pujada nostra, masses de níguls venien —i passaven ràpides— de la part de la mar, cobrint i descobrint a estones per sota la nostra altura la vorera marítima.

86. Vers el Nordest es domina des d'aquí la vista de l'estret apèndix de la península de Formentor fins el seu últim extrem. Vistes des d'aquesta altura, les serres del Castell, de Cornavaques i del Cavall Bernat semblen com simples i insignificants cavallons de terra, uniformement orientats vers el Nordest, que els níguls cobrien en qualque bocí. Molt a sota d'ells, la mar —vidre pla de blau intens, vista des

d'aquí— apenes si se mou —i se romp— al tocar la costa. A l'extrema dreta, al lluny, guaita Pollença com una taca blanquinosa; i, més lluny encara, es veuen els amplis entrants de les dues badies.

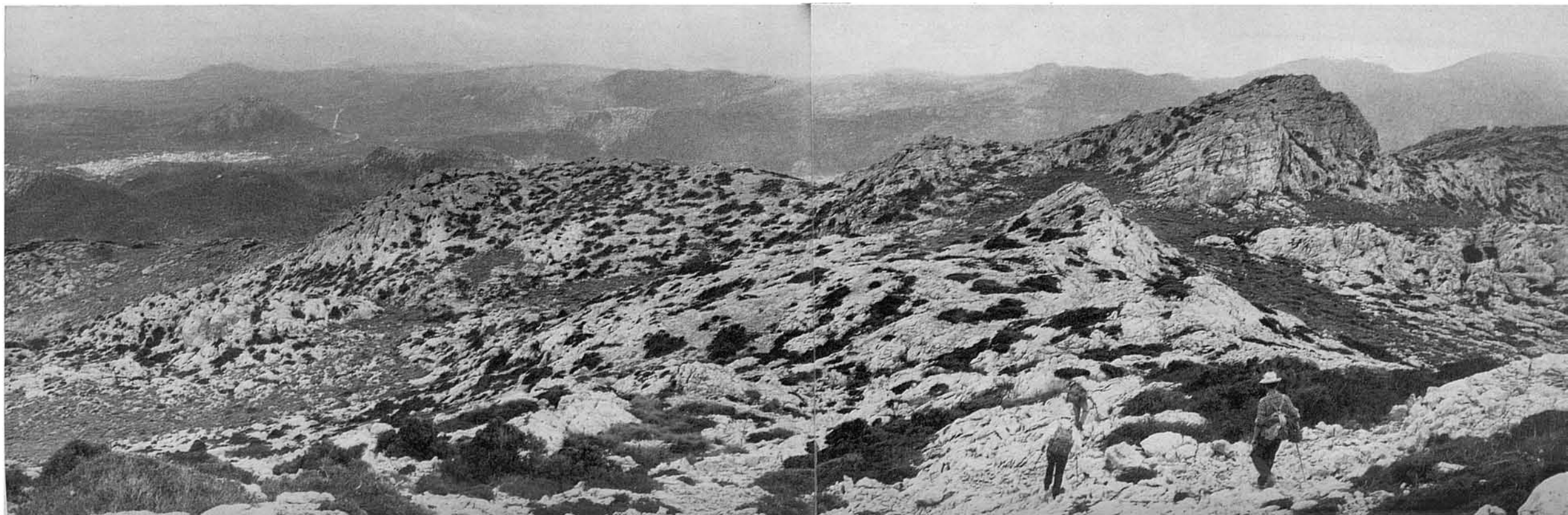
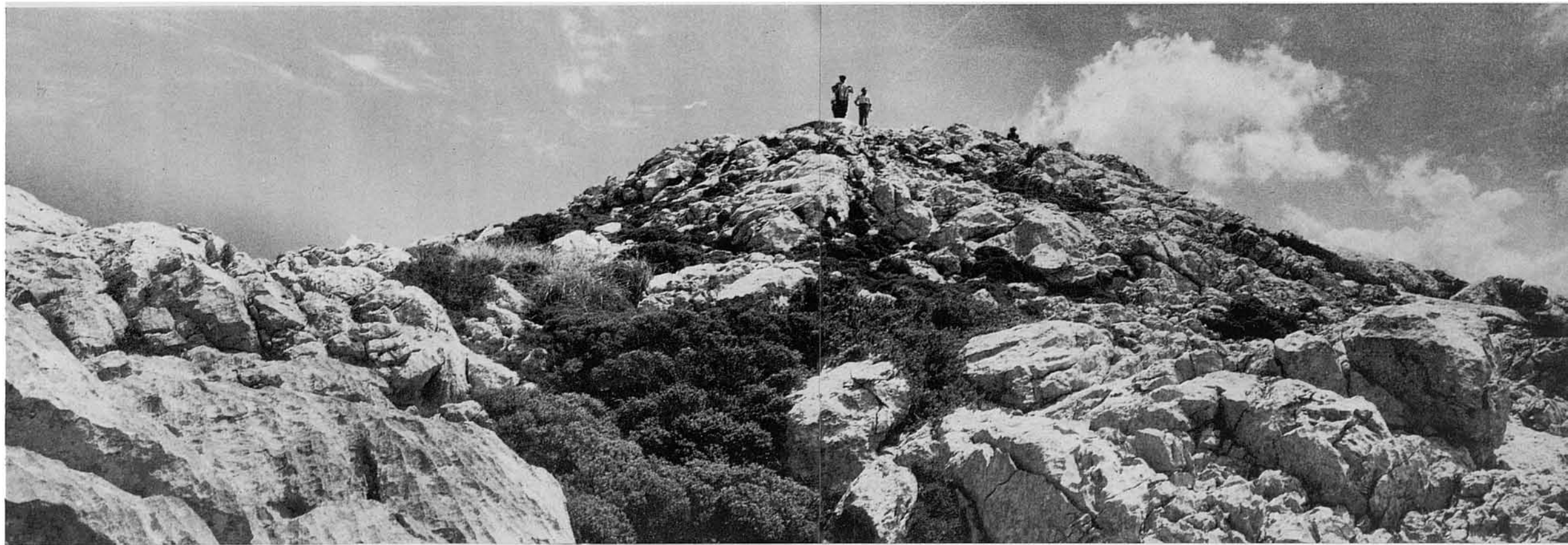
—Mira, allà es veu Pedra Alta i El Fumat; i allà, la Talaia de la Victòria...

Els níguls segueixen entrant ràpids, impulsats pel vent, i es desfàn contra les parets de roca, i es desfilen i s'esvaeixen per sota de nosaltres. Aquí podem dir com el poeta, en tant que descansam de la fatigosa empitada, embadalits en la meravellosa contemplació:

Damunt el front de la serra
be pots, cor meu, reposar,
suspès entre cel i terra
sobre l'abisme del mar.

(Costa y Llobera)

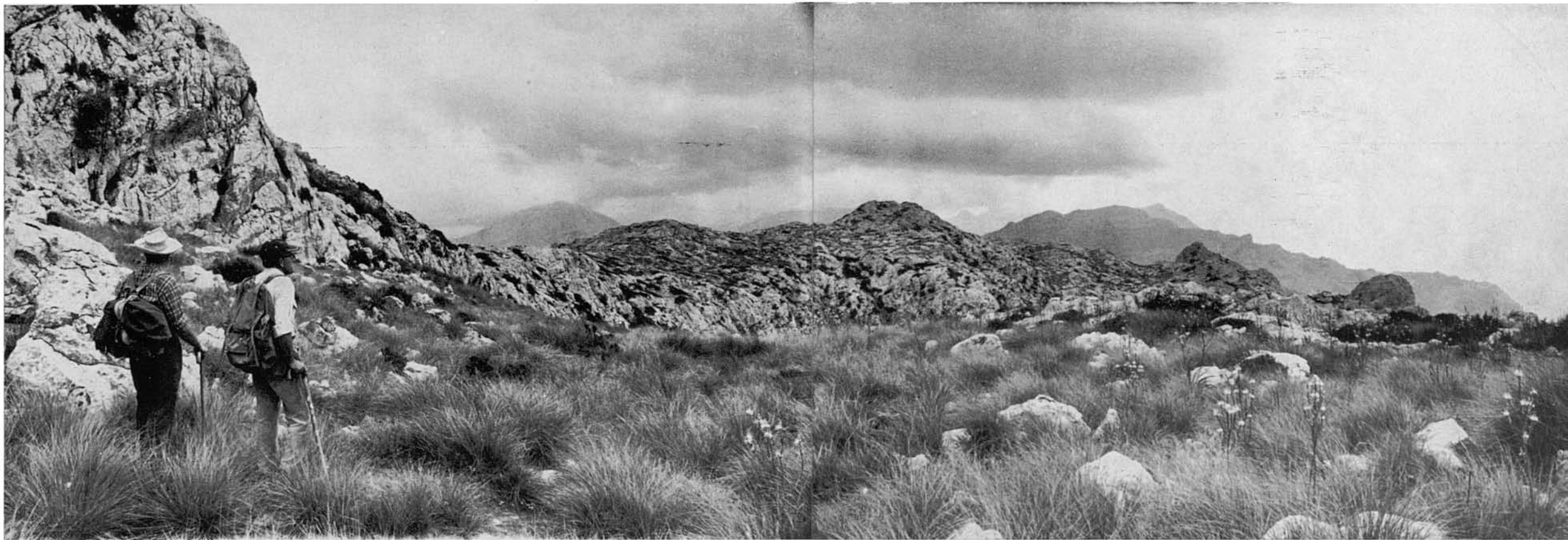
87. Encara que a disgust, hem de abandonar la meravellosa miranda d'aquest cim per continuar la marxa, i tornam a la cúspide principal, el capcurucull de la qual, que indica aquest caramull de pedres de l'esbucada fita geodèsica, apareix aquí.

88. Aquesta és un'altra vista de la mateixa cúspide principal, presa des d'un poc més avall, des de prop de la cornisa de la nostra miranda de la fot. n. 88.

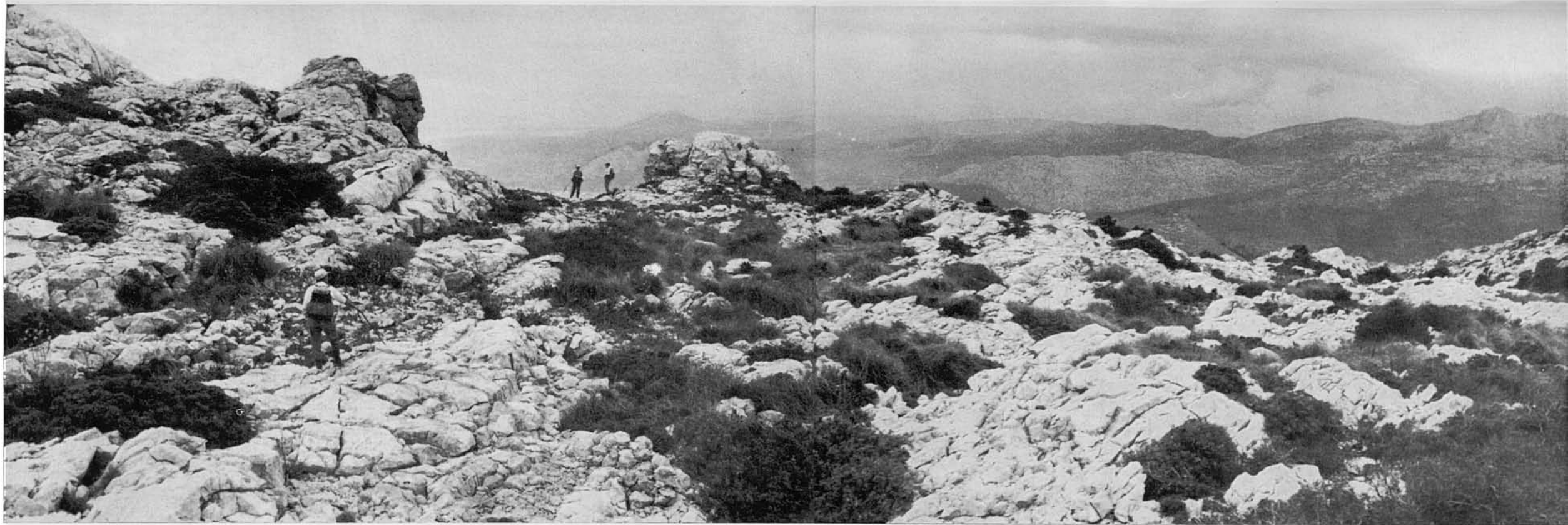
89-90. La davallada dels cims la fem, caminant cap al Sudoest, en direcció d'un penyal molt gros i visible, existent allà prop al costat d'un petit replà de terra; planiol que és com un recés en mig d'aquella esfereidora orgia de roques i penyalars. A l'extrema esquerra, al lluny, Pollença i el seu Puig de Maria.
Travesant en direcció sudoest el dit planiol, a l'arribar a l'extrem de l'alludit enorme penyalar,...

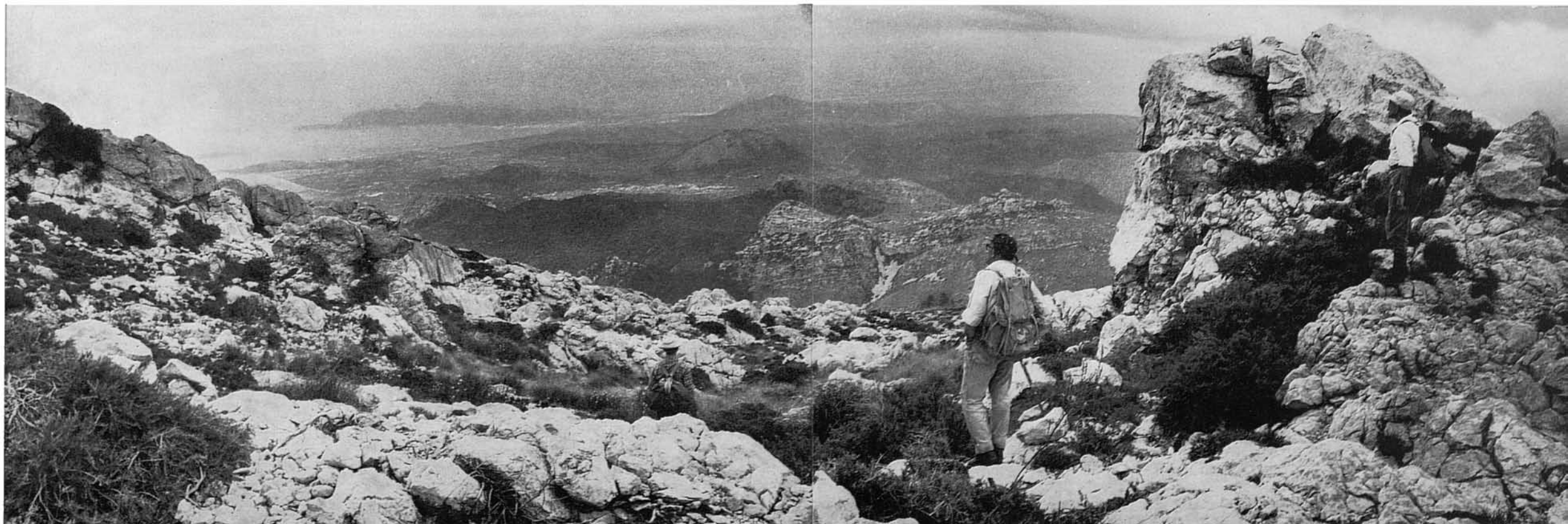

91-92... es puja pel seu costat sobre la línia de crestes divisòria dels dos vessants —sud i nord— de la serra, com indica en aquestes vistes la situació dels dos excursionistes. A la dreta, lluny, emergeix la rodona testa del Puig de Gironella o Pa de Figa, que domina la vall d'Ariant, vers la qual davallen en aquella direcció aquestes altures mitjançant una successió de roquissars, escarpes i replans de complicada contextura.

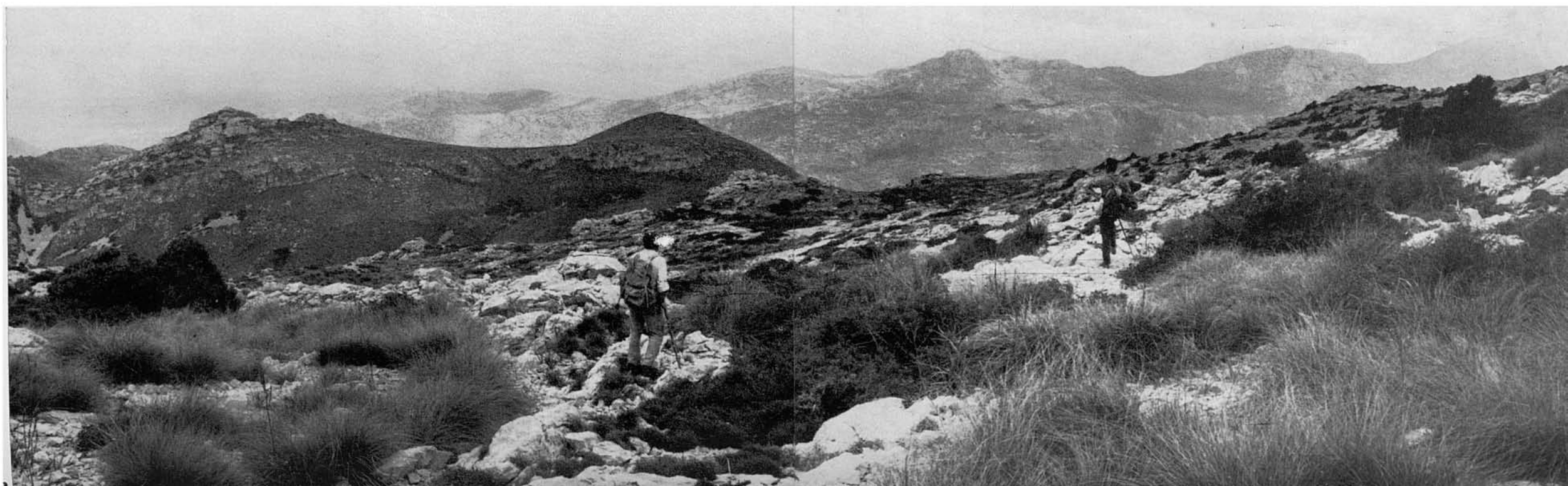

93-94. Assolida la línia de crestes on apareix el excursionista de més enfora en la fot. anterior, ja allà mateix s'inicia el vessant contrari —el meridional— de la serra de Ternelles. Començam a davallar cap al collet petri que aquí es veu, y, des d'ell,...

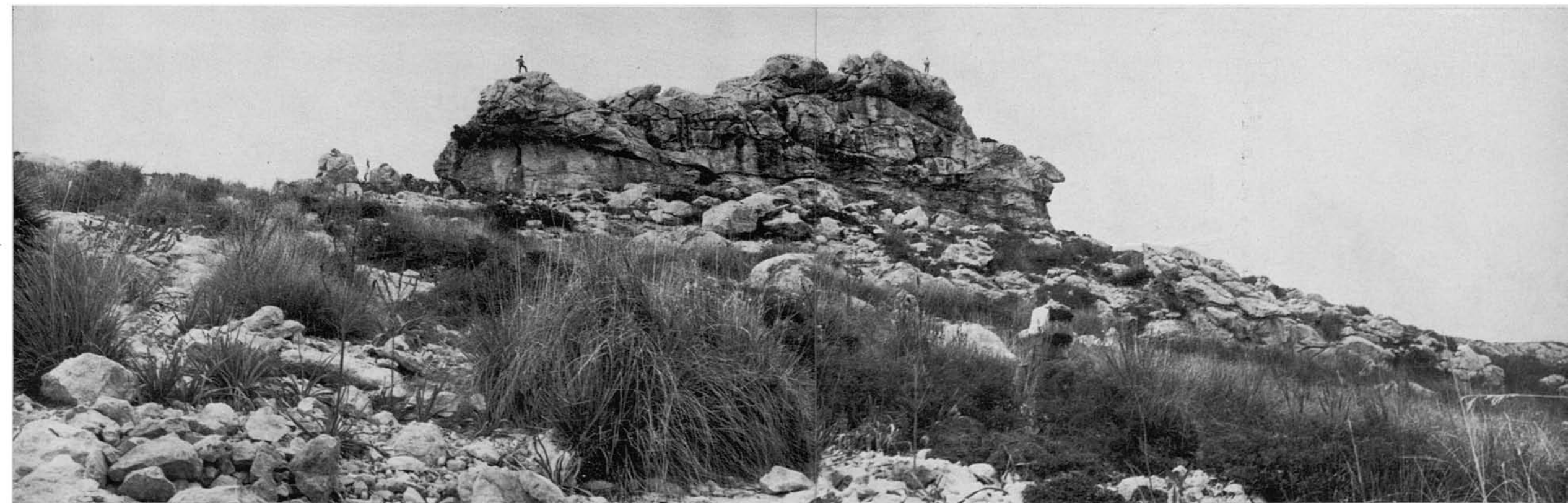

95-96... en direcció al Coll de Tirapau i la roca anomenada "El Paraigo", que està —es veu a la fot. n. 95 projectada sobre ell— davant del suau turó cimaller de l'extrema dreta. La davallada més fàcil d'aquest coster està en la direcció dita. S'ha de procurar no tombar-se molt a la dreta, perquè per eixa part el trànsit és més difícil.

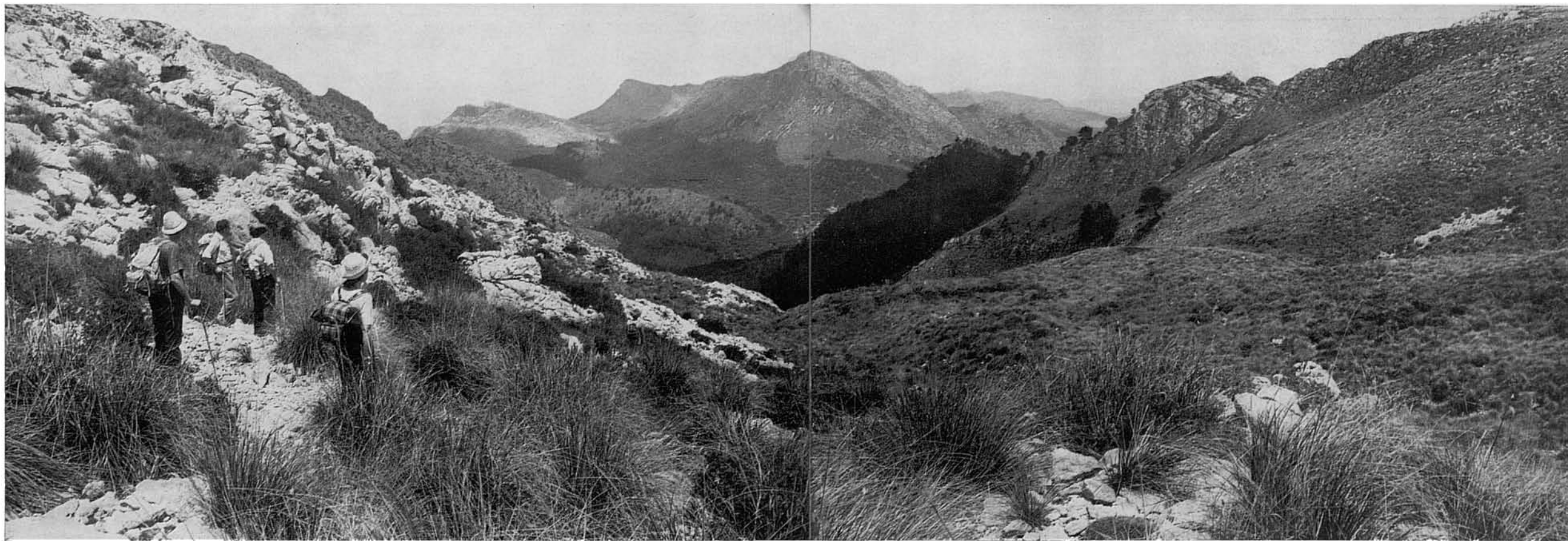

97-98. Vista des de prop, la roca "El Paraigo" per aquesta part nord té un idealitzat aspecte pisciforme; pel contrari, vista des de l'altra part, des del Coll de Tirapau, més que no un "paraigo" (¿s'anomena així per la seva forma o per esser allà l'únic recer contra la pluja?), pareix més be un enorme capell o "montera" de to:ero. Es una roca molt grossa, com es veu amb relació de les persones col·locades damunt ella. En la seva proximitat es troba, enfonça'a dins un avenc, la Font de les Creus.

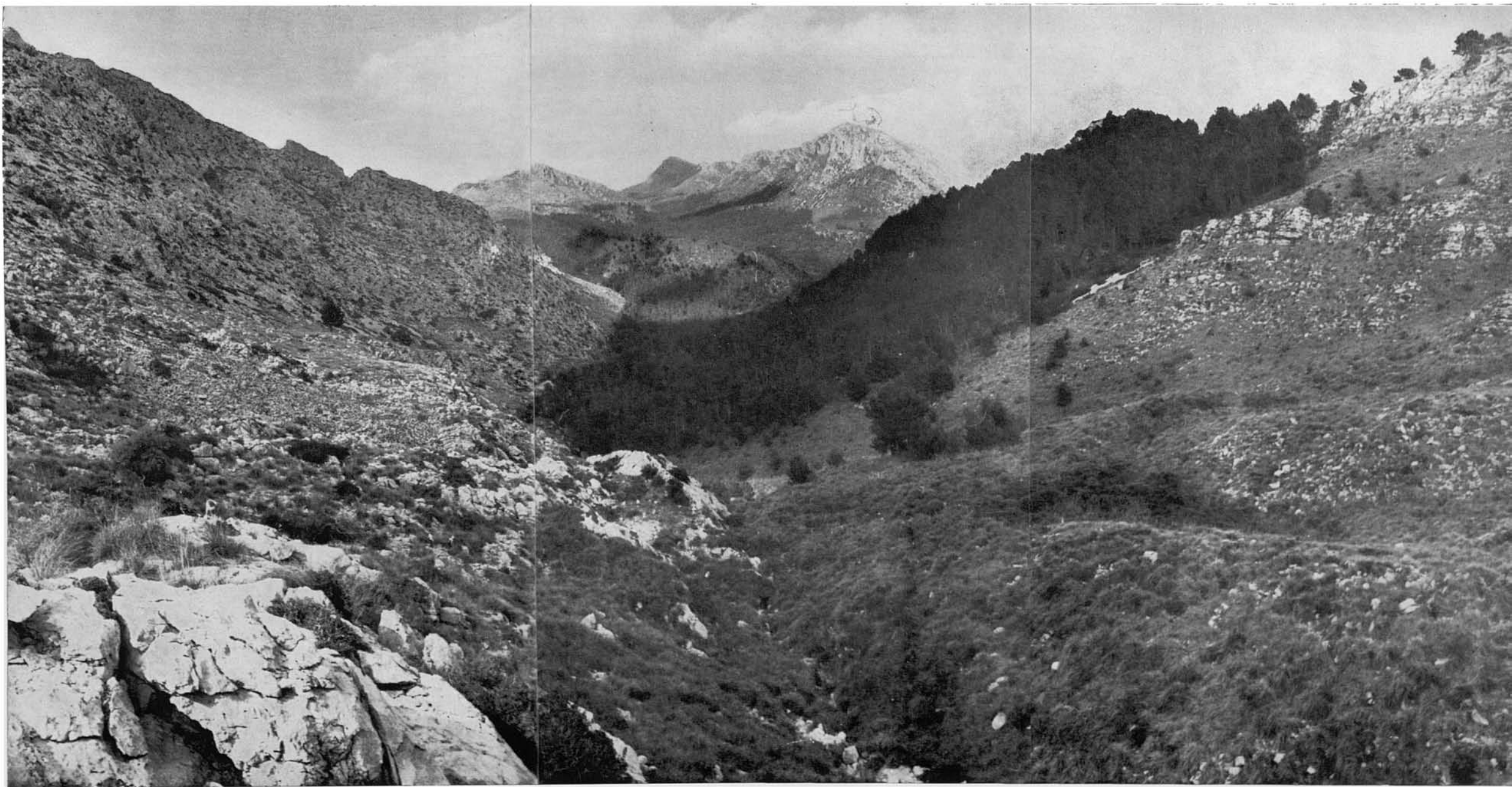

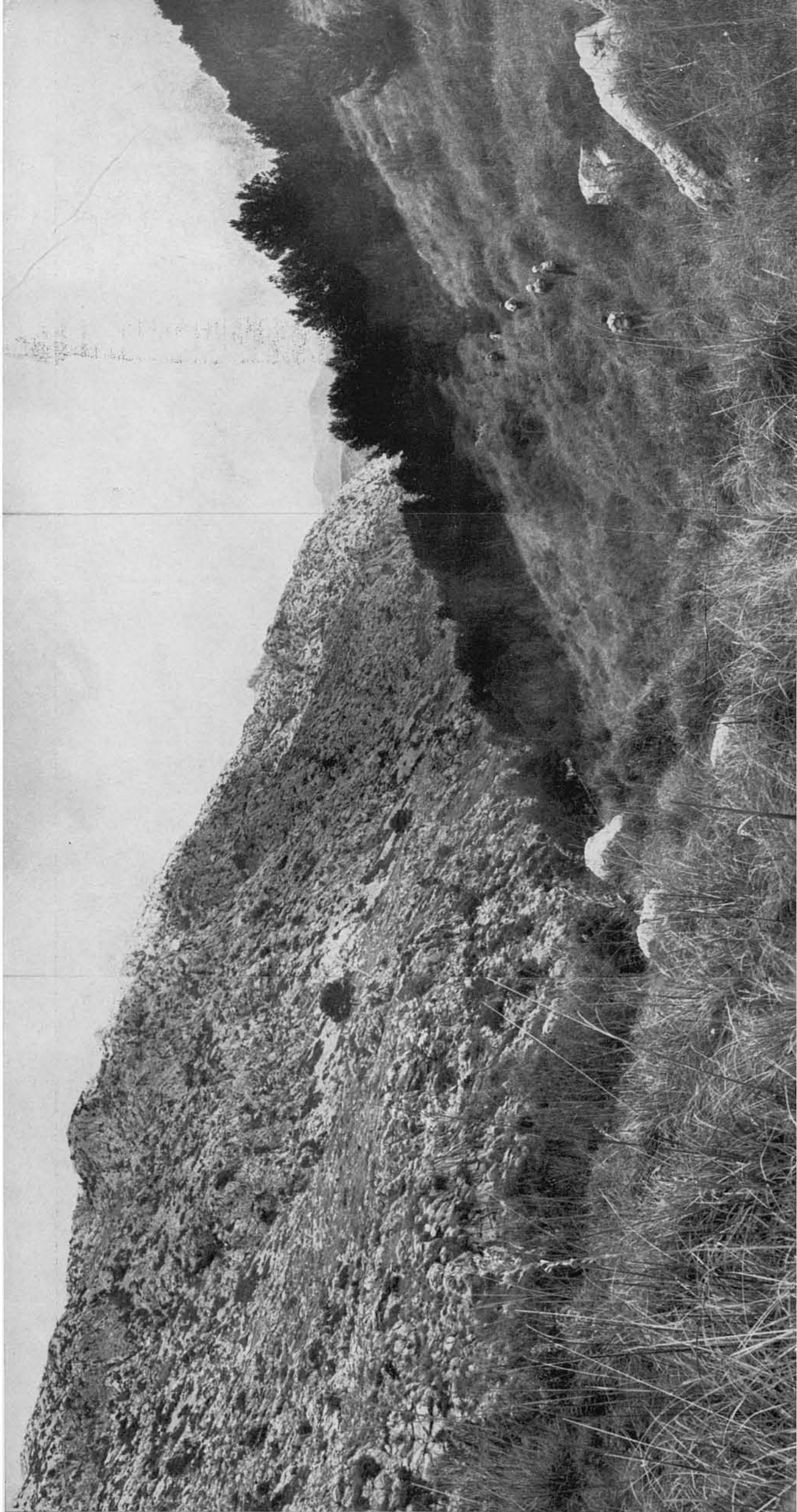
99. Ja assolit el Coll de Tirapau, al costat del qual està "El Paraigo", començam a davallar en direcció a la vall de Ternelles pel comellar, tot cobert d'espès carritxar, que s'inicia al dit coll; comellar que separa la serra de Ternelles de l'orografia de Llinàs.

100. Cosa de poc menys de mig coster, i molt prop de la línia de torrentera que davalla per éll molt atracada a la Serra de Ternelles, es troba la Font de la Jonquera, un rajolí ran de terra, que, a falta de més precises senyales, que allà no poden ésser molt precises, queda delatat per una colònia de joncs, a la qual deu el seu nom.

101. Aquest comellar, que resulta molt incòmode de passar per mor de l'espessura i esponera del carritxar que el cobreix (el més recomanable seria esquivar-lo, davallant baldana baldana de la serra de Ternelles, per l'esquerra de la línia de torrentera), s'uneix més avall amb un pinar,...

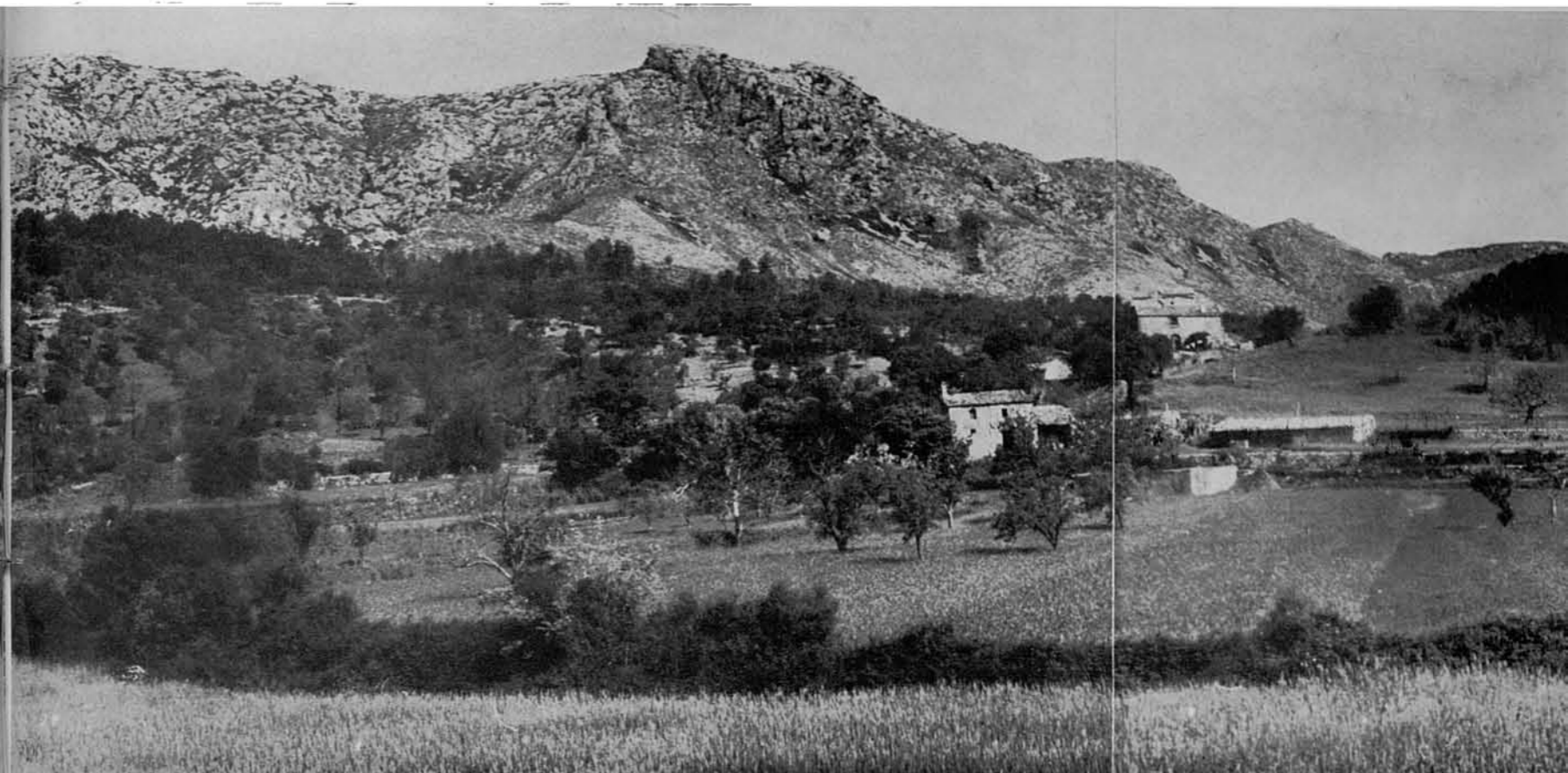

102. ...davant el començament del qual s'inicia —o acaba, si es que hom puja des de la vall de Ternelles— un còmode camí vell de carro,...

103-104. ...que va davallant per paratges de pintoresca amenitat fins la pròpia vall. A l'altra part de la barrancada, —per aquí molt més brava, que davalla del Coll de Tirapau—, el coster meridional —la anomenada "esquena mala"— de la serra de Ternelles.

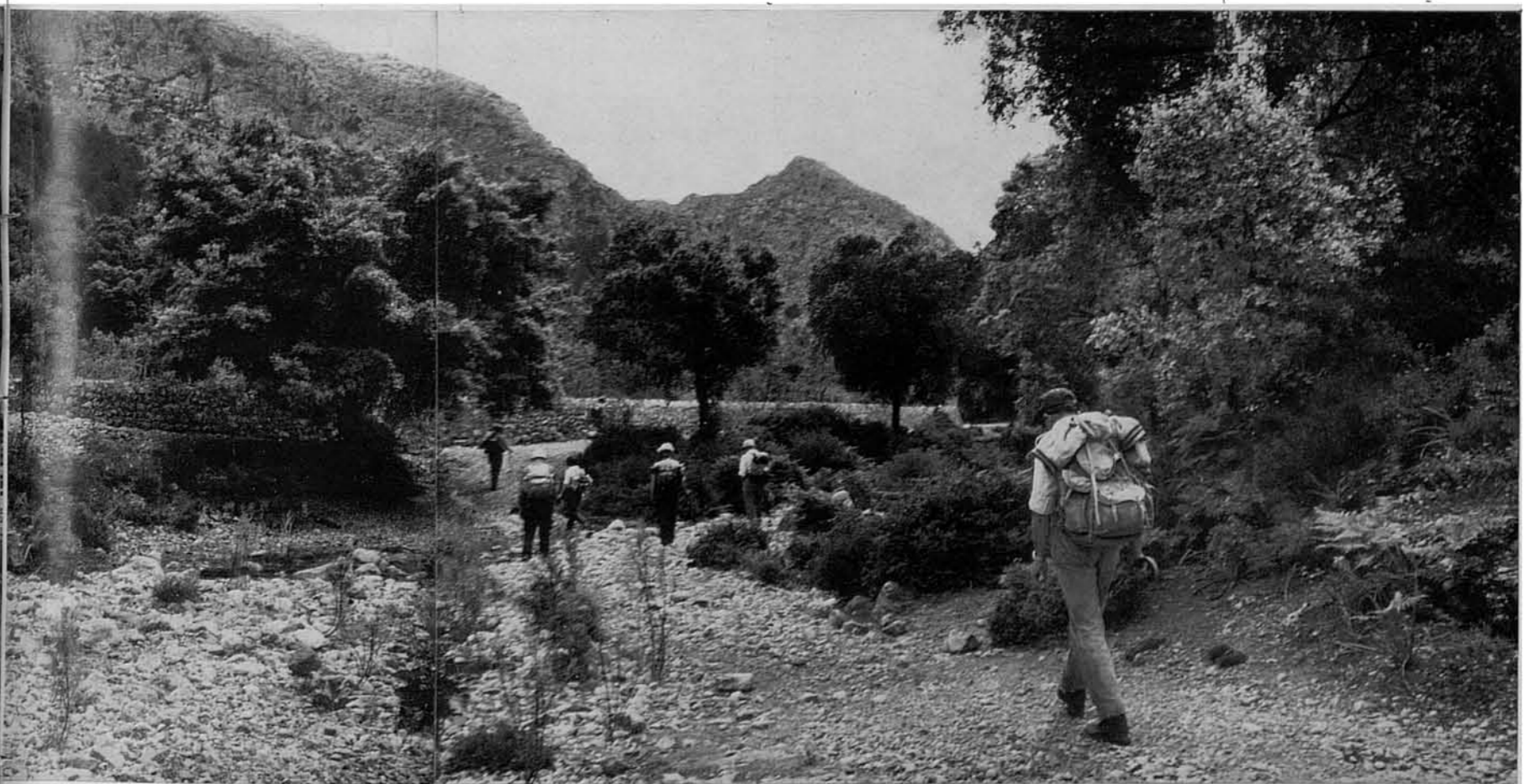
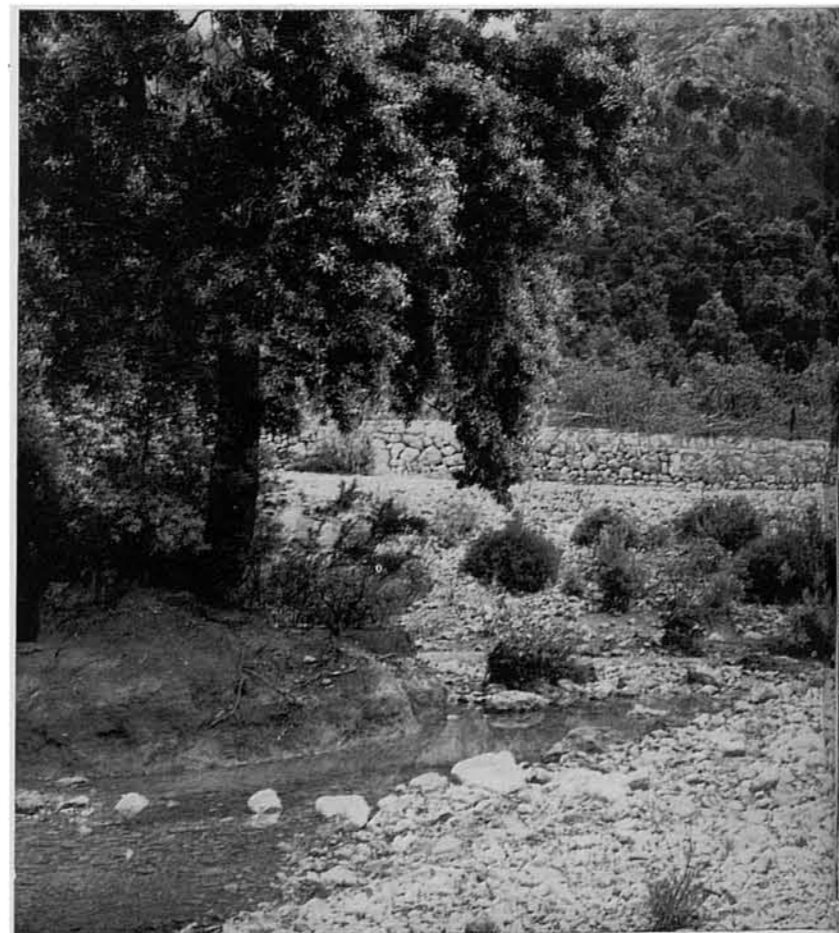
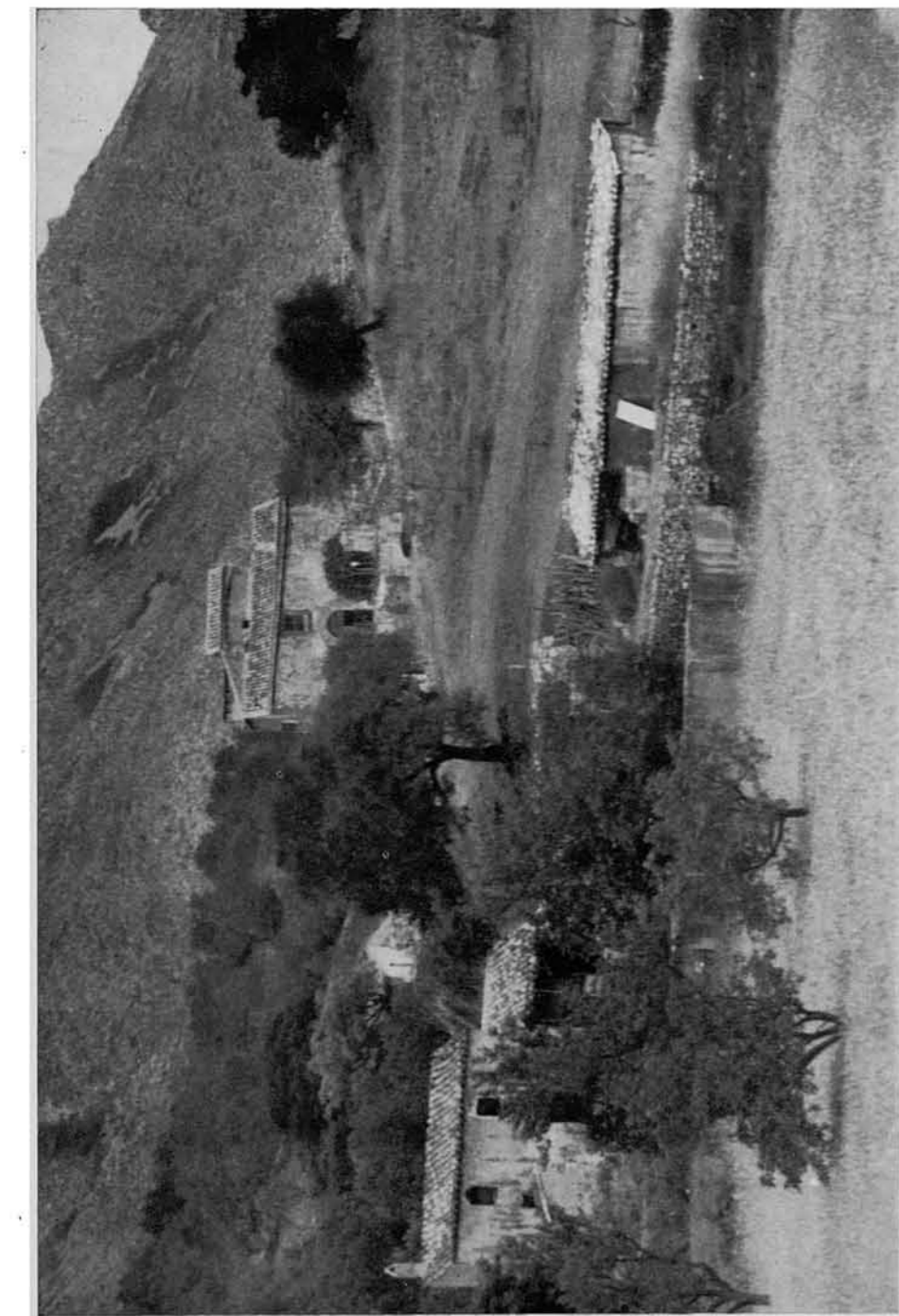

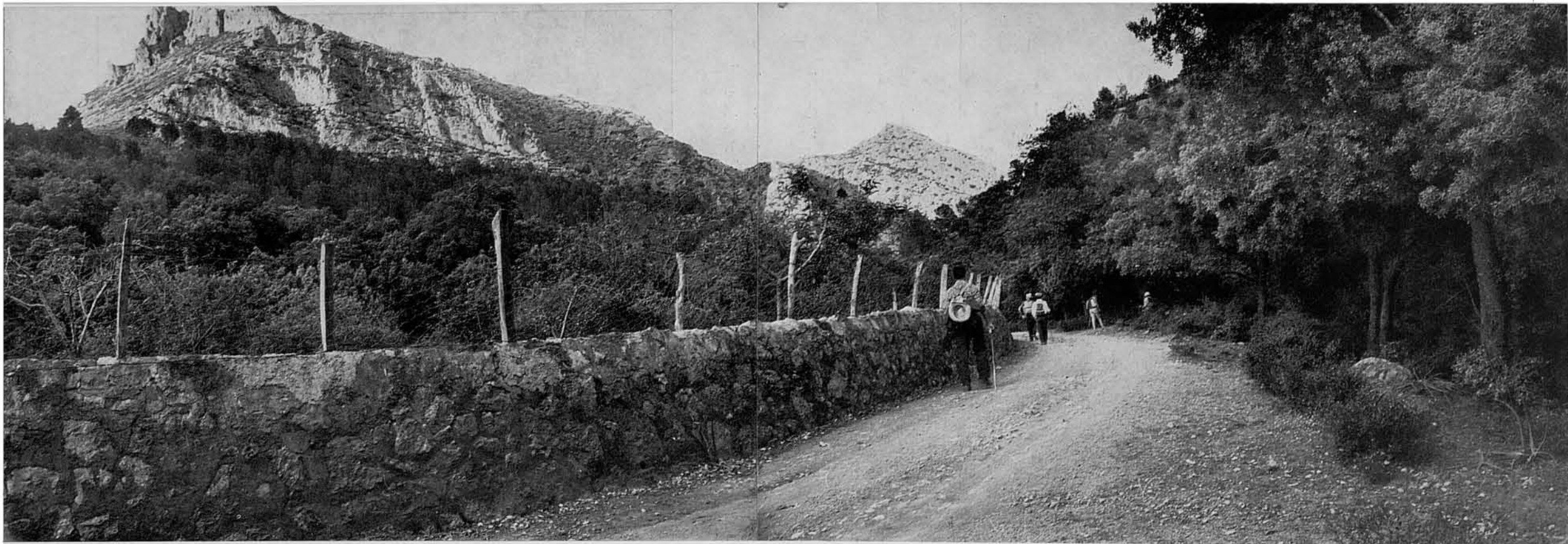
105. Ja del tot avall, prenim des del camí aquesta nova panoràmica de la vall i serra de Ternelles. A la dreta, el rafal de l'hort i les cases de la possessió. La Cella queda tapada en aquesta perspectiva pel turó i l'arbreda de prop de les cases. Tampoc es veu la cúspide principal de la serra, que queda a l'altra part de la línia de crestes més properes.

Tampoc no arriba a veure's "El Paraigo", tapat a l'extrema esquerra pel turó cobert de boscatge. La barrancada que apareix a la fot. n. 63 (de la qual la present vista és quasi diametralment oposada) queda darrere la suau elevació amb arbres que es veu al centre de la vall. Aqueixa barrancada, unida a la que descendeix del Coll de Tirapau, desemboca en el Torrent de Ternelles un poc més avall del punt on es trobam i està presa aquesta fotografia en el lloc exacte que mostra la fot. n. 107.

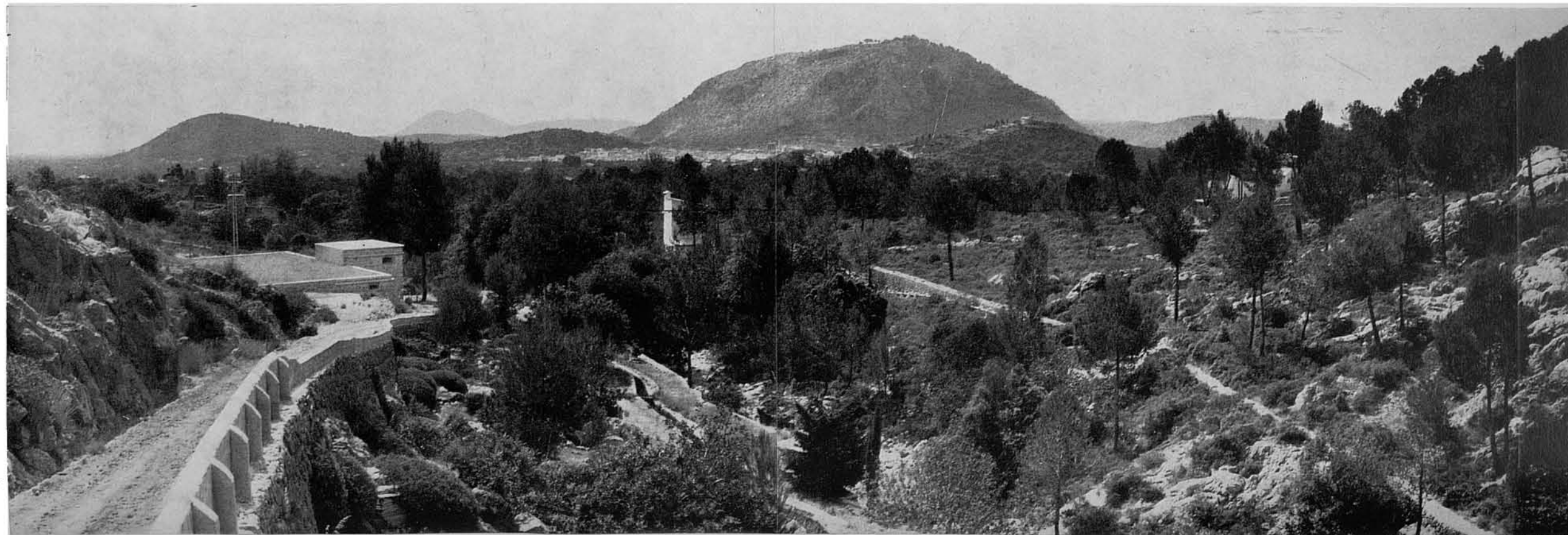
106. Des del mateix punt que la panoràmica anterior, ara presa amb teleobjectiu, aquesta és la vista de les cases de Ternelles per la seva part sud.

107-108. El nostre camí enllaça tot d'una, després de travessar el torrent, amb el que nos dugué al dematí des de Pollença, just vora la paret de l'hort (fot. n. 18) que està a l'entrada de la vall. Tancam, doncs, en aquest punt el circuit. A continuació, desfent el mateix camí de vinguda, i després de travessar de bell nou L'Estret...

109... ens dirigim a Pollença, la vista de la qual al peu del seu Puig de Maria, presa des d'un rocam de devora el camí en la pròpia bretxa de L'Estret, mostra aquesta fotografia.

utilmente el tiempo que los rezos le dejaban libre. Falleció en 1425, legando a los Jurados todo un minucioso inventario de objetos. Como estos habían ayudado a la edificación de la ermita en gran manera, eran los que, una vez vacía, disponían de ella.

“Un ermitaño llamado Juan Coll llegó a habitarla por este tiempo, dejándola luego para ir a morar a la ermita de la Torre de Alcudia (hoy La Victoria), sin dejar las llaves de “La Cella”. Los Jurados las reclamaron, y la autoridad eclesiástica le obligó a entregarlas. Sucedió en 1429.

“En el año siguiente tomaba posesión de la ermita el Er. Juan Tapiés, el cual no permaneció largo tiempo, ya que en el año 1431 volvía a enmudecer la pequeña campana del recoleto eremitorio. Al mismo anacoreta le vemos establecerse en Santa Lucía de Mancor en el año 1446. Después de cinco lustros, es decir, en 1456, fue la ermita restaurada. No figura ningún anacoreta hasta el año 1487, en cuya fecha vemos que moraba en ella el Er. Bernardo. A principios del siglo XVI es confiada a Mn. Nato con la obligación de enseñar a leer y escribir a cuantos acudan para dicho fin. Murió en 1521.

“En el año 1528 el Er. Luciano Jaume reparó los muros y construyó una nueva capilla. En 1523 ponía en el altar de la misma una imagen de Ntra. Sra. de la Misericordia. Falleció pocos años después. En el año 1553 se terminó la obra de la capilla gracias al interés de los ermitaños que la custodiaban en esta época. Eran el Er. Sebastián Tullio y el Er. Dionisio, ambos naturales de Pollensa. Por este tiempo el pueblo tenía mucha devoción a esta ermita: organizábanse peregrinaciones para pedir favores a la que es Madre de Misericordia, y, particularmente, para conseguir la lluvia en tiempos de sequía.

“En el año 1582 el Er. Martín Comellas entregaba su espíritu al Señor en la Cella, siendo inhumado su cadáver en la iglesia parroquial.

“Los Er. Sebastián Vives y Onofre Cánaves murieron ambos en 1590 después de varios años de estancia en esta casa. Los Jurados la cedieron entonces a un santero llamado Cosme Riusech, el cual falleció en el año 1606.

“Desde el año 1609 a 1650 permaneció vacía. No obstante, eran muchas las peregrinaciones que se hacían para implorar del cielo la lluvia refrigerante sobre los áridos campos.

“En el año 1657 era visitada por el Obispo Escolano, quien mandó fuera restaurada. En el año 1676 nuestro Vble. Hermano el Er. Juan Mir de la Concepción, primer Superior General de la Congregación por él fundada,⁵ daba licencia a los Er. Jaime de San Benito y Bartolomé de la Madre de Dios, residentes ambos en la Ermita de Trinidad [de Valldemosa], para que restablecieran el eremitismo en Ternellas, a petición de don Francisco Desbrull, propietario del predio citado. Estos ermitaños permanecían sujetos bajo la dependencia del Superior General residente en la ermita de Valldemossa. Durante unos cien años nuestros ermitaños moraron en este valle ubérrimo de Ternellas. Son muchos los nombres y datos que de ellos poseemos en nuestro archivo; sólo recogeré unos pocos por no alargar en demasía esta historia, así como los acontecimientos más notables durante aquella centuria en que estuvo bajo nuestra jurisdicción.

“En 22 de febrero de 1742 moría en la Ermita de Trinidad el Er. Miguel de S. Onofre Reynés a los 90 años de edad y 65 de vida solitaria, habiendo vivido 40 en Ternellas.

“El día 18 de julio de 1736 el Obispo Pañellas daba permiso para edificar una nueva iglesia, siendo comenzada al poco tiempo. Bendijo la primera piedra el vicario Mn. Jaime Llull. En 1740 el canónigo Sr. Martorell bendecía la recién construída capilla, en cuyo centro se cavó una fosa para que sirviera de sepultura a los ermitaños allí residentes.

“En 11 de febrero de 1741 espiraba el Er. Onofre de

Santa Magdalena, siendo sus restos colocados en la fosa hacia poco excavada.

“El Sr. Obispo Cepeda hizo la visita en el año 1747, encontrándolo todo en buen orden, siendo superior el Er. Francisco Vives, morando además los Er. Juan Beltrán y Juan Nicolau. Este último fue luego ordenado sacerdote. Hacia el año 1764 aún habitaban los mismos.

“En 25 de noviembre moría en fama de santidad el Superior de esta ermita, Er. Martín Torrandell, natural de Pollensa. Su cadáver fue conducido procesionalmente a la parroquia a hombros de religiosos de diversas órdenes; a sus funerales asistió todo el pueblo venerándolo como santo. Su cuerpo fue depositado en una sepultura sita cerca de la puerta.

“Otros muchos ermitaños fueron enterrados en esta ermita. Algunos de ellos por sus apellidos puede verse que eran pollensines. Igualmente fueron muchos los hijos de este pueblo que habitaron otros eremitorios.

“Todo esto da a entender que estos santos varones de Ternellas con el ejemplo y aroma de sus virtudes influían poderosamente sobre la juventud de Pollensa, siendo muchos los que se retiraron al yermo en busca de Dios.

“La Divina Providencia permitió que un Obispo de la Diócesis fuera algo refractario a la vida eremítica, como ya dije en otro lugar. Durante su pontificado se cerraron varias ermitas, y, entre ellas, la de “La Cella”. Nuestros ermitaños, obedeciendo al Pastor, sin ir a buscar razones, dejaron este eremitorio, que fue durante varios siglos una colmena de venerables ascetas.

“A mediados del siglo XIX los señores de la finca de Ternellas, en cuyos terrenos se halla situada “La Cella”, desearon que los ermitaños volvieran a habitarla, pero con ciertas condiciones muy impropias, ya que querían que dependieran de su autoridad, siendo desligados de la Ermita Mayor de Trinidad [de Valldemosa]. Como puede verse, no eran condiciones favorables a religiosos, y no fue aceptada la petición.

“En 1880 fue cedida a unos recién fundados Hermanos Terciarios de S. Francisco, que así mismo tomaban el nombre de ermitaños. Son los mismos... de Santa Magdalena de Inca.⁶ Hicieron algunas otras pequeñas fundaciones.

“El 23 de mayo de 1900 el Sr. Obispo se vió obligado a extinguir la Comunidad después de varios sucesos desagradables acaecidos entre estos Hermanos y el Obispado, que no viene al caso describir aquí.⁷

“Desde entonces, la multiseccular ermita de N.^a S.^a de la Misericordia de Ternellas, llamada vulgarmente “La Cella”, ha sido olvidada totalmente.

“Puede llegarse a ella por un camino que conduce hasta el mismo portal de la ermita, o tomando el antiquísimo camino empedrado que todavía se conserva, en cuya vera hay unos añosos y esbeltos cipreses, y donde se ven también los restos de unas estaciones primitivas del vía crucis. La construcción es idéntica a la de Trinidad [de Valldemosa]. Al llegar hay un rústico vestíbulo con asientos de mampostería; luego, la típica “clastra” o patio. La fachada de la iglesia no puede ser más exacta con la de Valldemossa. Sobre el portal puede verse una hornacina con una imagen de San Antonio muy deteriorada.

“La capilla, de muy hermosas líneas, causa lástima el contemplarla, y, sobre todo, si es un ermitaño de la misma Congregación eremítica de los que allí esparcieron sus sudores para levantarla. Su estado no puede ser más calamitoso. Sabemos que, al extinguirse la comunidad última ya descrita, el Obispo, por justas razones, execró dicho recinto, quedando por tanto sin culto; pero, después de transcurridos 65 años, parece que se podrían hacer las diligencias necesarias para restablecerlo en ella, estimándola con más justo aprecio por ser una joya de los siglos

pasados. Lo único que se conserva es la titular, hermosa imagen de María, vestida con ropajes postizos y protegida por un cristal. A sus lados se ven las pinturas de los Padres del Yermo San Pablo y San Antonio. En medio del templo se halla la sepultura de los ermitaños fallecidos en este cenobio.

“Una antigua sacristía parece ser la anterior capilla. Un corredor junto a la iglesia da acceso a cinco celdas, un refectorio, cocina y despensa que forman el conjunto de habitaciones de la planta baja. En el piso superior hay unas habitaciones de más reciente construcción. El zócalo de una desaparecida cruz preside el exuberante jardín, compuesto de unos altísimos cipreses, de una palmera y varios naranjos, bancales para la hortaliza y algunos aljibes, todo ello evocando antiguas generaciones. Una casa algo ruïnosa con cruz sobre el dintel, separada del resto del edificio, da la sensación de ser más antigua que la actual, y podría muy bien ser una de las varias capillas que, como hemos visto en la historia, fueron edificándose, sustituyendo una a la otra”.

El circuit que ara descrivim té per objecte la meitat oriental de la serra de Ternelles, incluint, endemés, la vall i les antigues cases de la possessió, així com també la vetusta ermita que s'amaga dins aquella poètica vall. Surt de Pollença, i a Pollença torna, encara que, naturalment, es pot acurçar, començant-lo i acabant-lo a la mateixa vall de Ternelles, i amb això es redueix bastant.

En la seva primera meitat puja fins al Coll dels Coloms, i, des d'allà, ja a la vista de la mar, segueix pujant per un esquerp comellar d'aquell espectacular vessant, i a la vista de

fantàstics panorames, els quals tan sols poden ésser contemplats i gaudits al natural, puix que les fotografies no donen cabal idea de la seva grandiositat, i en un intent de descripció literària quedaria impotent i pobra qualsevol llengua. Ja al damunt de la serra, i travessant les seves carenes, s'assoleix a una i altra banda —simfonia de mar i terra— extenses i inèdites vistes damunt les zones circumdants, fins a aconseguir, no sense fatigues i suors, el cim principal.

El descens de les crestes en la segona part es fa per una zona rocosa, que impressiona per la seva contextura esquerpa i esqueixada: pura pedra nua i esculpida per milenis que pareix respirar en la seva quietud i silenci un alè d'eternitat.

La derrota, doncs, sense ésser massa dura, no és apta per a tota mena de persones, sinó solament pels habituats al muntanyisme.

Hi ha diversos punts d'aigua potable al llarg del recorregut, puix que, a més de les conegudes fonts de la vall (Font de l'Algaret i Font de la Cella) es troben —i just es passa pel seu costat ja a dalt de la serra— la Font de les Sangoneres, la Font de les Creus i la Font de la Jonquera.

Pel l'escalada de la serra existeix una variant, que nosaltres hem practicat així mateix. Consisteix en un caminó mig esborrat i no massa fàcil de seguir, que, des de La Cella, puja directament pel coster meridional cap al Pla de les Mates Velles, o, encara millor, al pla que es troba entre aquest i la Font de les Sangoneres. Al gràfic de l'itinerari ha quedat indicat amb una fletxa blanca.

Sigui com sigui, consideram que aquest circuit és un dels més interessants, fantàstics i suggestius entre els que un afeccionat al muntanyisme pot realitzar a la nostra illa.

⁵ Es refereix a la congregació mallorquina anomenada *Congregació d'Ermitans de Sant Pau i Sant Antoni*, a la qual pertanyen tots els que en l'actualitat practiquen l'eremitisme a Mallorca. Tenen el seu Govern (Superior General i Consell) a l'Ermita de Sant Salvador de Felanitx, i el Noviciat a l'Ermita de Betlem d'Artà.

El seu fundador, el Venerable Joan Mir Vallés —en religió Joan Mir de la Concepció— va naixer a Alaró en 1624, i morí en 1688 a una de les “Ermites Velles” de Valldemosa, en la costa de Miramar.

⁶ Vegeu Ruta n. 44 d'aquesta col·lecció de RUTES AMAGADES DE MALLORCA, introducció, dedicada al Puig d'Inca.

⁷ En aquest assumpte va intervenir molt directament el Canonge Mn. Antoni M.ª Alcover i Sureda, aleshores Vicari General de la Diòcesi per designació del Bisbe Pere Joan Campins i Barceló. En l'obra UN HOME DE COMBAT, biografia de Mn. Alcover (Palma, Ed. Moll, 1962) el seu col·laborador en les tasques filològiques del “Diccionari” En Francesc de B. Moll, resumeix d'aquesta manera l'assumpte:

“Els franciscans de la província de València volien restablir la seva or-

dre a Mallorca amb algunes fundacions, i escriviren al bisbe Campins demanant-li la seva conformitat; el bisbe contestà que li semblava excel·lent, però que per diverses raons ho considerava prematur. Dos frares d'aquella província vénen a predicar una novena a Sant Francesc de Palma, queden mesos i mesos a Mallorca, i s'estableixen a l'oratori de la Cella de Ternelles (Pollença) on hi havia una comunitat d'ermitans; sense llicència del bisbe es dediquen a dir missa i confessar en aquell oratori i indueixen els ermitans a deixar els hàbits que portaven, a dissoldre la comunitat i a fer-se franciscans de la primera ordre; els ermitans, que eren molt carinosos, fan tot això i es declaren súbdits dels dos frares i exempts de l'autoritat del bisbe de Mallorca. Aquest els crida a declarar, i no compareixen, fins que hagué d'anar-hi la guàrdia civil a cercar-los i presentar-los en el Palau, on es negaren a declarar. Els dos frares havien estat processats per administració de sagraments no autoritzada, i malgrat això, en el gener de 1900 s'embarcaren sense permís cap a València, per la qual cosa el bisbe els declarà rebels i contumaces, i en el setembre de 1900 els condemnà a perpètua privació d'exercir en aquesta diòcesi els ministeris de missa, predicació i confessió.

Preu de venda:

90 pts.

Depòsit Legal P. M. 1169 - 1971.

Es propietat de l'autor.

Prohibida la reproducció.

© Jesús García Pastor.

Fotografies i text; revelat, ampliació, unió de les fotografies i direcció de la edició: Jesús García Pastor.

Traducció del castellà.

Gràfic de l'itinerari: Melcior Rosselló Simonet.

Imprès per Miquel Ferrer Sureda.

Grabats: Grabograf, S. A. (Madrid).

Paper: «Printover», fabricat per Sarrió C. A. P.